

PAPER DETAILS

TITLE: TÜRK VE İSVİÇRE MEDENİ KANUNLARINA GÖRE ESLERİN BİRLİKTE EVLÂT
EDİNMESİ KURALI

AUTHORS: Fikriye Ceren SADIOGLU

PAGES: 730-759

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1108906>

TÜRK ve İSVİÇRE MEDENİ KANUNLARINA GÖRE EŞLERİN BİRLİKTE EVLÂT EDİNMESİ KURALI

JOINT ADOPTION BY MARRIED COUPLES RULE IN TURKISH AND SWISS CIVIL CODE

Hakemli Makale

Fikriye Ceren SADIOĞLU*

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	731
I. TÜRK MEDENİ KANUNUNA GÖRE EŞLERİN BİRLİKTE EVLÂT EDİNMESİ KURALI ...	733
A. Genel Olarak	734
B. Eşlerin Birlikte Evlât Edinmesinin Koşulları	735
C. Eşlerin Birlikte Evlât Edinmesinin Özel Bir Türü Olarak, Eşlerden Birinin Diğerinin Çocuğunu Evlât Edinmesi	740
D. Eşlerin Birlikte Evlât Edinmesinin İstisnası: Birlikte Evlât Edinmenin İmkânsız Olması	744
II. İSVİÇRE MEDENİ KANUNUNA GÖRE EŞLERİN BİRLİKTE EVLÂT EDİNMESİ KURALI 746	
A. Genel Olarak	746
B. Eşlerin Birlikte Evlât Edinmesinin Koşulları	747
C. Eşlerin Birlikte Evlât Edinmesinin Özel Bir Türü Olarak, Üvey Çocuğun Evlât Edinilmesi	749
D. Eşlerin Birlikte Evlât Edinmesinin İstisnası: Birlikte Evlât Edinmenin İmkânsız Olması	752
SONUÇ	754
KAYNAKÇA	756

ÖZ

Modern hukuk sistemlerinde, aile hukuku düzenlemelerinde ve dolayısıyla evlât edinmeye ilişkin düzenlemelerde çocuğun yararının sağlanması ilkesine öncelik verilmektedir. Bununla birlikte farklı toplumsal, sosyal ve kültürel yapılara sahip ülkelerde, söz konusu ilkenin hukukî düzenlemelere yansımaları

DOI: 10.32957/hacettepehdf.739093

Makalenin Geliş Tarihi: 18.05.2020

Makalenin Kabul Tarihi: 16.07.2020

* Dr. Araştırma Görevlisi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medenî Hukuk Anabilim Dalı. E-posta: ceren.sadioglu@hbv.edu.tr

ORCID: 0000-0002-5751-8973

Bu makale, Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Araştırma ve Yayın Etiği İlkelerine uygun olarak hazırlanmıştır.

değişiklik göstermektedir. Türk ve İsviçre Medenî Kanunlarının eşlerin birlikte evlât edinmesi kuralı bakımından birbirinden ayrılan yönleri, söz konusu farklı yansımanın örneklerindendir. Türk Medenî Kanunu'nda ve Türk aile hukukunun kaynağı olan İsviçre Medenî Kanunu'nda kural, eşlerin birlikte evlât edinmesidir. Birlikte evlât edinme, eşler için zorunluluk olmakla birlikte; sadece eşlere tanınmış bir haktır. Eşlerin birlikte evlât edinmesi zorunluluğunun temelinde, çocuğun yararı ilkesi yatmaktadır. Böylelikle çocuğun, ana ve babanın bulunduğu gerçek bir aile ortamına kavuşması amaçlanmaktadır. Bu çalışmada, eşlerin birlikte evlât edinmesi kuralının uygulanma koşulları, birlikte evlât edinmenin özel bir türü olan üvey çocuğun evlât edinilmesi ve birlikte evlât edinmenin istisnası, Türk Medenî Kanunu ile İsviçre Medenî Kanunu'na göre karşılaştırmalı olarak incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Birlikte evlât edinme, çocuğun yararı ilkesi, üvey çocuğun evlât edinilmesi, tescil edilmiş eşcinsel hayat ortaklığı, fiilî hayat ortaklığı.

ABSTRACT

In modern legal systems, the principle of the child welfare is given priority in family law arrangements and therefore in regulations on adoption. However, in countries with different societal, social and cultural structures, it is seen that the reflection of this principle on legal regulations is also different. The aspects of Turkish and Swiss civil laws that differ from each other in terms of joint adoption by married couples are examples of this different reflection. In Turkish Civil Code and in the Swiss Civil Code which is the source of the Turkish family law, the rule is for married couples to adopt jointly. Joint adoption is a necessity for the couples and is a right that is only recognized to them. On the grounds of the necessity of joint adoption by married couples underlie the principle of the child welfare. In this way, it is aimed for the child to have a real family environment where the mother and father are present. In this study, the conditions of applying the joint adoption by married couples rule, the adoption of a stepchild, which is a special type of joint adoption and the exception to the joint adoption by married couples were examined comparatively according to the Turkish Civil Code and the Swiss Civil Code.

Keywords: Joint adoption, child welfare principle, adoption of the stepchild, same-sex registered partnership, de facto relationship.

GİRİŞ

Bir kişinin, ana ve babası ile arasındaki bağ, soybağı ile ifade edilmektedir. Türk Medenî Kanunu'nun soybağına ilişkin düzenlemesine göre soybağının kurulması için

çocuk ile ana ve babası arasında kan bağıının bulunması veya evlât edinme ilişkisinin kurulması gerekmektedir. Çocuk ile ana ve babası arasında kan bağı ile oluşan ve doğumla kendiliğinden kurulan soybağına doğal soybağı denmektedir¹. Doğal soybağı gibi biyolojik esaslara göre kurulmayan, bir hukukî işlem sonucunda dolaylı olarak oluşan soybağına yapay soybağı denmektedir². Nitekim evlâtlık ile evlât edinen arasındaki soybağı ilişkisi, mahkeme kararıyla evlâtlık ilişkisinin kurulmasından dolayı ortaya çıkan yapay soybağı ilişkisidir³.

Evlât edinme, çok eski hukuk düzenlerinden beri var olan bir müessesedir. Evlât edinmenin tarihî gelişimine bakıldığında, önceleri sıklıkla erginlerin evlât edinilmesine rastlanmaktadır. Bunun sebebi, genellikle mirasçısı bulunmayan kimselerin mirasçı sahibi olmayı amaçlamalarıdır⁴. Roma İmparatorluğu zamanında dinî, iktisadî ve siyasî bir birlik olan ailenin korunması, sürdürülmesi ve malvarlığının artırılması gibi amaçlarla evlât edinme yoluna başvurulduğu görülmektedir⁵. Günümüzde evlât edinme müessesesinin altında yatan sebepler farklıdır. Hem Türk hem de İsviçre hukuku

¹ DURAL, Mustafa / ÖĞÜZ, Tufan / GÜMÜŞ, Mustafa Alper, **Türk Özel Hukuku, Cilt III, Aile Hukuku**, Gözden Geçirilmiş Onbeşinci Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2020, s. 266; ÖZTAN, Bilge, **Aile Hukuku**, 6. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 2015, s. 867; AKINTÜRK, Turgut / ATEŞ, Derya, **Türk Medenî Hukuku, Aile Hukuku, İkinci Cilt**, Yenilenmiş 22. Bası, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2020, s. 322.

² DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, 2020, s. 315-316; ÖZTAN, 2015, s. 951; AKINTÜRK/ATEŞ, 2020, s. 322.

³ KILIÇOĞLU, Ahmet M., **Aile Hukuku**, Gözden Geçirilmiş-Güncelleştirilmiş 4. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 2019, s. 447; AYDOĞDU, Murat, **Çağdaş Hukuki Gelişmeler Işığında Evlât Edinme**, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2010, s. 10; DEMİR, Mehmet, “Bazı Ülke Yasaları İle Karşılaştırmalı Olarak Evlât Edinmenin Yasal Koşulları”, **AÜHFD**, Yıl: 2003, Cilt: 52, Sayı: 3, (s. 253-274), s. 253-254; KÜFFER, Errol, “Die Erwachsenenadoption: Von der Mutter der Adoption zur Schwiegermutter”, **FamPra.ch**, 2004, (s. 27-40), s. 28; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, 2020, s. 315-316; ÖZTAN, 2015, s. 951; AKINTÜRK/ATEŞ, 2020, s. 369.

⁴ KÜFFER, 2004, s. 29-30.

⁵ SÖĞÜTLÜ, Özlem, **Roma Özel Hukuku**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020, s. 211-212; BIDERBOST, Yvo, “Personen- und Familienrecht – Partnerschaftsgesetz Art. 1-456 ZGB – PartG”, **CHK-Handkommentar zum Schweizer Privatrecht**, (der. BREITSCHMID, Peter / JUNGO, Alexandra), 3. Auflage, Schulthess Juristische Medien AG, Zürich, 2016, ZGB Art. 264 N. 1; VELİDEDEOĞLU, Hıfzı Veldet, **Türk Medenî Hukuku, Cilt II, Aile Hukuku**, Nurgök Matbaası, İstanbul, 1965, s. 345. Roma hukukunda evlât edinme müessesesi hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. SÖĞÜTLÜ, 2020, s. 211 vd.; KÜFFER, 2004, s. 30. Evlât edinmenin Türk hukuku bakımından tarihçesi için bkz. ATAAY, Aytekin, **Medenî Hukukta Evlât Edinme**, İstanbul, 1957, s. 19 vd.; VELİDEDEOĞLU, 1965, s. 344 vd.

bakımından evlât edinme kurumunun iki temel amacı olduğu söylenebilir⁶. Bunlardan ilki, doğal yollarla çocuk sahibi olamayan veya olmayı tercih etmeyen kişilerin ana-baba olma duygusunu tadarak yaşamlarını sürdürmelerini ve yapay bir şekilde de olsa soylarını devam ettirebilmelerini sağlamaktır. İkincisi, biyolojik ana ve babası hayatta olmayan veya hayatta olmasına rağmen onların bakımından, korumasından, sevgisinden mahrum kalan çocukların ve ayrıca bakıma, yardıma muhtaç bazı ergin kişilerin sıcak bir aile ortamında yaşamlarını sürdürmelerini sağlamaktır. Hem Türk hem İsviçre Medenî Kanunu'nda evlât edinilenin evlât edinme yoluyla aile yaşamına kavuşturulması amacının, diğerine nazaran ön planda tutulduğu görülmektedir⁷. Bu sebeple, bütün modern hukuk düzenlerinde olduğu gibi Türk ve İsviçre hukukunda, çocuğun yararına uygun olduğu gerekçesiyle eşlerin birlikte evlât edinmesi kuralı öngörülmüştür⁸. Böylelikle evlât edinilen için doğal bir aile ortamının sağlanması amacına ulaşılmaktadır⁹.

I. TÜRK MEDENÎ KANUNUNA GÖRE EŞLERİN BİRLİKTE EVLÂT EDİNMESİ KURALI

⁶ ŞIPKA, Şükran, “4721 sayılı Türk Medenî Kanunu’nun “Evlât Edinme”ye İlişkin Hükümlerinin İncelenmesi”, **İÜHF**, Yıl: 1999, Cilt: LVII, Sayı: 1-2, (s. 301-322), s. 303-304; MORTAŞ, Süleyman, **ABD Hukuku ile Karşılaştırmalı, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Türk Hukukunda Aile Hayatının Korunması (Aileye Multidisipliner Bir Yaklaşım)**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2016, s. 162; VELİDEDEOĞLU, 1965, s. 345; ÖZTAN, 2015, s. 951; AKINTÜRK/ATEŞ, 2020, s. 369; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, 2020, s. 316; AYDOĞDU, 2010, s. 62; ATAAY, 1957, s. 14; BIDERBOST, 2016, ZGB Art. 264 N. 2.

⁷ İsviçre Medenî Kanunu ve dolayısıyla Türk Medenî Kanunu’nda evlât edinebilmek için gerekli olan asgarî yaşı düşürülmesi ve evlât edinebilmek için altsoyun bulunmaması koşulundan vazgeçilmesi gibi değişikliklerden, evlât edinme ile öncelikli olarak çocuksuz ailelerin çocuk sahibi olması amacının arka planda kaldığı ve çocuğun yararını esas alan evlât edinme anlayışının hâkim olduğu anlaşılmaktadır. Bu yönde bkz. BIDERBOST, 2016, ZGB Art. 264 N. 2; KÜFFER, 2004, s. 28, 33, 34.

⁸ KAYA, Cengiz, **Türk Hukukunda Evlât Edinme**, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2009, s. 39; BAYGIN, Cem, “Evlât Edinmenin Koşulları”, **AÜEHFD**, Yıl: 2003, Cilt: VII, Sayı: 3-4 Cumhuriyetin 80. Kuruluş Yılına Armağan, (s. 592-626), s. 607; AYDOĞDU, 2010, s. 81.

⁹ AYDOĞDU, 2010, s. 81; KAYA, 2009, s. 39; BAYGIN, 2003, s. 607; HAEFELİ, Christoph, **Schweizerisches Zivilgesetzbuch, Orell Füssli Kommentar**, (der. KOSTKIEWICZ, Jolanta Kren / WOLF, Stephan / AMSTUTZ, Marc / FANKHAUSER, Roland), 3. Auflage, Zürich, 2016, ZGB Art. 264 N. 1; GALLMETZER, Evelyn, “Ausgewählte rechtliche Folgen der Öffnung der Ehe (und eingetragenen Partnerschaft) unter besonderer Berücksichtigung des Kindesrecht”, Die Praxis des Familienrechts, (der. SCHWENZER, Ingeborg / BÜCHLER, Andrea / COTTIER, Michelle), Staempfli Verlag AG, **FamPra.ch**, 1/2019, (s. 84-104), s. 91.

A. Genel Olarak

743 sayılı eski Medenî Kanun'da eşlere birlikte evlât edinme hakkı tanınmış; fakat birlikte evlât edinme zorunluluğu getirilmemişti¹⁰. Eşlerden biri, diğer eşin rızasıyla bir küçüğü veya ergini tek başına evlât edinebilmekteydi. 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu'nda ise “çocuğun yararı” ilkesinin ön planda tutulması eğiliminin bir sonucu olarak, eşlerden birinin tek başına evlât edinmesi imkânı ortadan kaldırılmış ve eşlerin birlikte evlât edinmeleri zorunluluk hâline getirilmiştir¹¹. Ancak bazı özel durumlar ve zorlayıcı sebepler dikkate alınarak eşlerin birlikte evlât edinme kuralına istisnalar da getirilmiştir¹².

4721 sayılı Türk Medenî Kanunu'nda evlât edinme, “birlikte evlât edinme” ve “tek başına evlât edinme” olarak iki başlıkta düzenlenmiştir. Birlikte evlât edinmeyi düzenleyen TMK m. 306/f. 1 hükmüne göre eşler, ancak birlikte evlât edinebilirler; evli olmayanlar birlikte evlât edinemezler. Söz konusu hüküm, evlât edinmeye ilişkin iki kural içermektedir¹³. İlki, eşlerin ancak birlikte evlât edinebilecekleridir. Bu kural, her iki eş için de geçerlidir. Burada amaçlanan, evlât edinme ile birlikte çocuğun ana, baba ve çocuktan oluşan tam bir aile ortamı içerisine girmesini sağlamaktır¹⁴. Eşlerin birlikte evlât edinmesi kuralının diğer bir amacı, evlât edinmenin her iki tarafın da duygularını, menfaatlerini ve hukukî durumlarını yakından ilgilendirmesi sebebiyle bu işlemi eşlerin

¹⁰ 743 sayılı eski Medenî Kanun m. 255/f. 2'de “Bir kimsenin iki kişi tarafından beraberce evlâtlığa alınabilmesi ancak karı koca için mümkündür” denilerek sadece eşlere birlikte evlât edinme hakkı verilmişti. Aralarında evlilik bağı bulunmayan birden fazla kişinin birlikte evlât edinmeyeceği yönünde bkz. Yargıtay 2. HD., 25.02.1992, E. 7551, K. 8519, (www.kazanci.com.tr, erişim tarihi 02.02.2020).

¹¹ BAYGIN, 2003, s. 607.

¹² BAYGIN, 2003, s. 607; ŞIPKA, 1999, s. 309; KILIÇOĞLU, 2019, s. 451.

¹³ BAŞPINAR, Veysel, “Türk Medenî Kanunu ile Aile Hukukunda Yapılan Değişiklikler ve Bu Konuda Bazı Önerilerimiz”, **AÜHFD**, Yıl: 2003, Cilt: 52, Sayı: 3, (s. 79-101), s. 96; FİLİZ, Kenan, **Türk Hukukunda Evlât Edinme**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2017, s. 55; KUTOĞLU, Tuba, **Üvey Ailede Hukukî İlişkiler - Hısımlık ve Özellikle Üvey Çocukların Üvey Ebeveynlerince Evlât Edinilmesi**, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2018, s. 166; KILIÇOĞLU, 2019, s. 457-458.

¹⁴ ÖZTAN, 2015, s. 951; ÖZDEMİR, Hayrunnisa / RUHİ, Ahmet Cemal, **Çocuk Hukuku**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2012, s. 588.

birlikte gerçekleştirmelerini sağlamaktır¹⁵. Ayrıca eşler birlikte evlât edinerek, evlât edindikleri çocuğa karşı eşit hak ve yükümlülüklerle sahip olurlar¹⁶.

Türk Medenî Kanunu m. 306/f. 1'deki ikinci kural, evli olmayan çiftlerin birlikte evlât edinemeyecekleridir. Diğer bir ifadeyle, aralarında resmî evlilik bulunmaksızın evlilik dışı hayat ortaklığı içinde yaşayan çiftler veya dinî nikâhlı olarak bir arada yaşayan çiftler, birlikte evlât edinemezler¹⁷. Bunun dışında iki kardeşin ya da iki arkadaşın da birlikte evlât edinmesi mümkün değildir¹⁸. Eşlerin birlikte evlât edinebilmesi için, evlât edinme başvurusunun yapıldığı anda evlilik ilişkisinin kurulmuş ve sona ermemiş olması gerekmektedir. Nişanlılar veya kesinleşmiş ilâm sonucu boşanmış olanlar birlikte evlât edinemezler¹⁹. Evlilik ilişkisi devam ederken birlikte evlât edinen eşler, evlât edinme işlemi gerçekleştikten sonra boşansalar dahi evlâtlık ilişkisi devam etmektedir²⁰.

Eşlerin birlikte evlât edinmesi kuralı, Türk Medenî Kanunu'nda küçüklerin evlât edinilmesine ilişkin başlık altında yer almakla birlikte, TMK m. 313/f. 3'ün göndermesiyle ergin ve kısıtlıların evlât edinilmesinde de uygulanmaktadır.

B. Eşlerin Birlikte Evlât Edinmesinin Koşulları

Eşlerin birlikte evlât edinmesi için öncelikle, evlât edinmenin Türk Medenî Kanunu'nda sayılan genel koşulları sağlanmalıdır. Evlât edinmenin genel koşulları; küçüğün bakılmış ve eğitilmiş olması, evlât edinmenin küçüğün yararına olması ve evlât edinenin diğer çocuklarının yararlarının zedelenmemesidir.

¹⁵ KİZİR, Mahmut, “Türk Hukukunda Evlât Edinme”, **SÜHFD**, Yıl: 2009, Cilt: 17, Sayı: 1, (s. 151-184), s. 157; AYDOĞDU, **2010**, s. 81; KAYA, **2009**, s. 39; ATAAY, **1957**, s. 59.

¹⁶ AYDOS, Oğuz Sadık, “Yeni Medenî Kanuna Göre Evlât Edinme”, **GÜHFD**, Yıl: 2000, Cilt: 4, Sayı: 1-2, (s. 117-141), s. 122.

¹⁷ RUHİ, Ahmet Cemal, **Türk Hukukunda Evlât Edinme ve Evlât Edinme ile İlgili Yabancı Mahkeme Kararlarının Türkiye’de Tanınması**, Gözden Geçirilmiş 2. Baskı, Ankara, 2003, s. 33; BAYGIN, **2003**, s. 607; FİLİZ, **2017**, s. 56; KAYA, **2009**, s. 39; ŞIPKA, **1999**, s. 309.

¹⁸ BAYGIN, **2003**, s. 607; KİZİR, **2009**, s. 157-158; AKINTÜRK/ATEŞ, **2020**, s. 373; KUTOĞLU, **2018**, s. 166.

¹⁹ KAYA, **2009**, s. 40. Eşlerin mahkeme kararı gereğince veya kendi rızaları ile ayrı yaşamaları durumunda da birlikte evlât edinmeleri mümkün olmakla birlikte hâkim, sağlıklı bir aile ortamının olmadığı ve dolayısıyla evlâtlığın yararının bulunmadığı gerekçesiyle evlât edinmeye izin vermeyebilir. Bu yönde bkz. DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, **2020**, s. 320; KAYA, **2009**, s. 40; ÖZDEMİR/RUHİ, **2012**, s. 588.

²⁰ KAYA, **2009**, s. 40; MORTAŞ, **2016**, s. 167.

TMK m. 305/f. 1 uyarınca eşlerin birlikte evlât edinebilmeleri için, küçüğe bir yıl süreyle bakmış ve onu eğitmiş olmaları gerekmektedir. Bu koşulun gerçekleşmiş sayılması için, bakım ve eğitim süresi boyunca eşler arasında evlilik ilişkisinin olup olmaması önemli değildir. En geç evlât edinme başvurusunun yapıldığı anda evlilik ilişkisinin kurulmuş olması yeterlidir²¹. Bakım ve eğitim koşulunun gerçekleşmesi için, her iki tarafın da buna katılmış olmasının yanında bakım ve eğitimin sürekli olması gerekmektedir²². Hâkim, bir yıllık bakım ve eğitim süresini kısaltamaz²³. Bakım ve eğitim için azamî bir süre öngörülmemiş olmakla birlikte, uzun yıllar süren bakım ve eğitim ilişkisi çocuğun yararına olmaz²⁴. Zira, eşler ile çocuk arasında yıllar boyunca sürüncemede kalan bu ilişki, hukukî belirsizliğe ve dolayısıyla çocuğun zararına olacak sonuçlara yol açabilir.

²¹ BELEN, Herdem, **Yeni Medenî Kanunu Hükümleri Uyarınca Evlât Edinme (Türk-İsviçre-Alman Karşılaştırmalı Hukuk Değerlendirmesiyle)**, Beta Yayınları, İstanbul, 2005, s. 21; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, 2020, s. 320; KUTOĞLU, 2018, s. 168.

²² BELEN, 2005, s. 21; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, 2020, s. 318; FİLİZ, 2017, s. 28. Bakım ve eğitim ilişkisi amaçsal olarak yorumlandığında birlikte yaşamayı gerektirse de, katı yorumlanmamalıdır. Gündelik bir aile yaşamı ilişkisi ve sorumluluğu bulunmasına rağmen, sağlık veya meslek gibi sebeplerle ayrı yaşama durumu söz konusuysa bakım ve eğitim ilişkisinin bu sürede de devam ettiği kabul edilmelidir. Bu kapsamda olmayan ayrı yaşama ise bakım ve eğitim süresi koşulunun sağlanmasına engel olabilir. Bu yönde bkz. BREITSCHMID, Peter, **Basler Kommentar Zivilgesetzbuch I**, (der. HONSELL, Heinrich / VOGT, Nedim Peter / GEISER, Thomas), 5. Auflage, Helbing & Lichtenhahn, Basel, 2014, ZGB Art. 264 N. 15; HAEFELİ, 2016, ZGB Art. 264 N. 4; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, 2020, s. 318. İsviçre Federal Mahkemesi, evlât edinmek isteyen kişinin evlât edineceği küçük ile sadece belli haftalarda tatil amacıyla birlikte olmasını, bakım ve eğitim süresi koşulunun sağlanması için yeterli kabul etmemiştir. Karar için bkz. BGE 111 II 230, (<https://servat.unibe.ch/dfr/bge/c2111230.html>, erişim tarihi 05.03.2020).

²³ HEGNAUER, Cyril, **Berner Kommentar zum schweizerischen Privatrecht, Das Familienrecht, 2. Abteilung, Die Verwandtschaft, 1. Teilband, Die Entstehung des Kindesverhältnisses Art. 252-269c ZGB**, 4. Auflage, Bern, 1984, ZGB Art. 264 N. 42 vd.; BREITSCHMID, 2014, ZGB Art. 264 N. 16; ÖZTAN, 2015, s. 956; BAYGIN, 2003, s. 598. Bakım ve eğitim süresinin bir çeşit deneme ve düşünme süresi olarak kabul edilmesi gerektiği yönünde bkz. BGE 125 III 161 E 3a, (<https://www.servat.unibe.ch/dfr/bge/c3125161.html>, erişim tarihi 05.03.2020); HEGNAUER, 1984, ZGB Art. 264 N. 28; HAEFELİ, 2016, ZGB Art. 264 N. 4; BELEN, 2005, s. 49; KILIÇOĞLU, 2019, s. 457; ÖZTAN, 2015, s. 956; AYDOS, 2000, 119-120; RUHİ, 2003, s. 23-24. Bir yıllık bakım ve eğitim süresi koşulunun “altı aydan bir yıla kadar bakılmış ve eğitilmiş olma” şekilde değiştirilmesi gerektiği, çünkü bir yıllık sürenin evlât edinmeyi beklemek için uzun olduğu yönünde bkz. RUHİ, 2003, s. 24-25.

²⁴ BIDERBOST, 2016, ZGB Art. 264 N. 11.

Evlât edinmenin genel koşullarından bir diğeri, evlât edinmenin her hâlde çocuğun yararına olmasıdır (TMK m. 305/f. 2)²⁵. Çocuğun yararı, evlât edinmenin olmazsa olmaz bir koşulu ve temel amacıdır²⁶. Aslında çocuğun yararının sağlanması, aile hukuku kurallarının tamamında öncelikle gözetilmesi gereken bir amaçtır²⁷. Evlât edinme, hem evlât edinme başvurusunun yapıldığı zaman hem de gelecekte çocuğun yararına olmalıdır. Çocuğun yararı, geniş ve soyut bir kavram olup, somut duruma göre değişkenlik göstermektedir²⁸. Çocuğun yararı; çocuğun fiziksel ve psikolojik gelişiminin desteklenmesini, dengeli ve sürdürülebilir duygusal bağların oluşturulmasını, yeterli sosyal ve ekonomik desteğin sağlanmasını gerektirmektedir²⁹. Hısımlık ilişkisinin var olduğu, çok fazla yaş farkının bulunduğu veya yabancı kültürde yetişmiş bir çocuğu evlât edinme gibi olağandışı evlât edinmelerde, diğer evlât edinmelere nazaran, çocuğun yararı koşuluna daha fazla dikkat edilmesi gerekmektedir³⁰. Evlât edinmenin çocuğun yararına olup olmadığını hâkim takdir eder (TMK m. 4). Hâkim, her somut olayda tarafların kişisel özelliklerini ve ilişkilerini incelemeli; evlât edinenin fizikî, sosyal ve ekonomik

²⁵ “Çocuğun yararı”, Türkiye’nin de taraf olduğu Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’nin 3. maddesinde garanti altına alınmış temel bir ilkedir. Hükme göre “çocuğun yararı”, çocuğun haklarını garanti altına alan ve somut olayda çocuğun esenliğinin sağlanması için en iyisinin ne olduğunu belirleme bakımından kullanılması gereken bir ölçüt olarak belirlenmiştir. Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’nin metni için bkz. (https://www.unicefturk.org/public/uploads/files/UNICEF_CocukHaklarinaDairSozlesme.pdf, erişim tarihi 05.03.2020).

²⁶ BIDERBOST, 2016, ZGB Art. 264 N. 15; KÜFFER, 2004, s. 33; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, 2020, s. 318; RUHİ, 2003, s. 41; DEMİR, 2003, s. 259; BGE 125 III 161 E 3a, (<https://www.servat.unibe.ch/dfr/bge/c3125161.html>, erişim tarihi 05.03.2020).

²⁷ BÜCHLER, Andrea, “Die Zukunft von Ehe, Partnerschaft und einfachen Lebensgemeinschaften”, **FamPra.ch**, 2014, (s. 797-808), s. 802; SCHWENZER, Ingeborg, “Familienrecht und gesellschaftliche Veraenderungen”, **FamPra.ch**, 4/2014, (s. 966-1018), s. 975.

²⁸ FİLİZ, 2017, s. 31.

²⁹ BIDERBOST, 2016, ZGB Art. 264 N. 15; HAEFELİ, 2016, ZGB Art. 264a N. 8; MEYER, Köring, **Auslaendisches Familienrecht, Eine Auswahl von Laenderdarstellungen**, (der. RIECK, Jürgen), 19. Auflage, Verlag C.H. Beck, München, 2020, N. 147. Ailenin ekonomik durumunun çok iyi olması, çocuğun yararının belirlenmesi bakımından tek başına bir ölçüt değildir. Evlât edinecek ana babanın yaşam standardı, çocuğa sunabileceği fırsatlar, çevreleri, güçlü ve zayıf özellikleri, geleceğe yönelik planları ile evlât edinilecek çocuğun yetenekleri, karakteristik özellikleri ve eğilimleri birbiriyle uyumlu olmalıdır. Bu yönde bkz. BGer 5A.1/2001 E 7b, (https://www.servat.unibe.ch/dfr/bger/2001/010419_5A-1-2001.html, erişim tarihi 16.03.2020); BGer 5A.6/2004 E 3.2, (https://www.servat.unibe.ch/dfr/bger/2004/040607_5A-6-2004.html, erişim tarihi 16.03.2020).

³⁰ BREITSCHMID, 2014, ZGB Art. 264 N. 18; BAYGIN, 2003, s. 600.

imkânlarının çocuğun gelişimini sağlaması bakımından uygunluğunu dikkate alarak bir sonuca varmalıdır³¹.

Evlât edinenin diğer çocuklarının yararlarının hakkaniyete aykırı bir biçimde zedelenmemesi, evlât edinmenin bir başka genel koşuludur (TMK m. 305/f. 2)³². Evlât edinme ile aile yapısının ve aile üyelerinin menfaatlerinin zorunlu bir şekilde değişeceği kuşkusuzdur³³. Fakat her değişiklik, evlât edinenin diğer çocuklarının yararlarını hakkaniyete aykırı bir şekilde zedelememektedir. Somut olaya göre yarar ve zarar değerlendirmesi yapılmalı, olayın bütününe bakılarak bir karar verilmelidir³⁴. TMK m. 316 gereğince, küçüklerin evlât edinilmesinde evlât edinenin altsoyunun evlât edinme ile ilgili tavır ve düşünceleri, eğer yaşları elverişli ise dinlenmelidir³⁵.

Evlât edinilecek küçüğün rızası ve yaşına ilişkin TMK m. 308 hükmü ile ana ve babanın rızasına ilişkin TMK m. 309 hükmü de, eşlerin birlikte evlât edinmesinde uygulanmaktadır³⁶.

Eşler bir ergin veya kısıtlıyı birlikte evlât edinmek istediklerinde, Türk Medenî Kanunu'nda sayılan özel koşullardan birinin sağlanması gerekmektedir. Bu koşullar,

³¹ ATAAY, **1957**, s. 65-66; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, **2020**, s. 318-319; ŞIPKA, **1999**, s. 308; KUTOĞLU, **2018**, s. 165.

³² 743 sayılı eski Medenî Kanun'da evlât edinmenin koşullarından biri de evlât edinenin altsoyunun bulunmaması idi. 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu'na göre evlât edinenin altsoyunun bulunmaması, gerek küçüklerin gerekse erginlerin ve kısıtlıların evlât edinilmesi bakımından aranan koşullardan biri değildir. Altsoyu bulunan bir kişi, kanunun aradığı koşulların gerçekleşmesi kaydıyla, bir veya birden çok küçüğü, ergin veya kısıtlıyı evlât edinebilir. Bu yönde bkz. BAŞPINAR, **2003**, s. 96-97.

³³ BIDERBOST, **2016**, ZGB Art. 264 N. 19; KUTOĞLU, **2018**, s. 166; AYDOS, **2000**, s. 121.

³⁴ BIDERBOST, **2016**, ZGB Art. 264 N. 19; BREITSCHMID, **2014**, ZGB Art. 264 N. 20; HAEFELİ, **2016**, ZGB Art. 264a N. 10; DEMİR, **2003**, s. 260. Bir çocuğun evlât edinilmesi ile evlât edinenin diğer çocuklarının beklenen miras menfaatlerinin ve velâyet hakkından kaynaklanan bakım, eğitim ve benzeri menfaatlerinin olumsuz yönde etkilenmesi kaçınılmazdır. Ancak bu durum, her zaman diğer çocukların yararlarının hakkaniyete aykırı bir biçimde zedelenmediği anlamına gelmemektedir. Evlât edinme ile meydana gelecek bazı kısıtlamaların makul karşılanması gerekmektedir. Bu yönde bkz. Yargıtay 18. HD., 12.01.2016, E. 2015/6145, K. 2016/244, (www.kazanci.com.tr, erişim tarihi 02.02.2020). Eğer evlât edinme, diğer çocukların ruhsal, bedensel ve ekonomik menfaatlerini hakkaniyete aykırı bir şekilde etkiliyorsa evlât edinmenin kabul edilmemesi gerektiği yönünde bkz. BIDERBOST, **2016**, ZGB Art. 264 N. 19; BREITSCHMID, **2014**, ZGB Art. 264 N. 21; ÖZTAN, **2015**, s. 977; KUTOĞLU, **2018**, s. 166; ŞIPKA, **1999**, s. 309; AYDOS, **2000**, s. 121; RUHİ, **2003**, s. 41; DEMİR, **2003**, s. 261.

³⁵ ÖZTAN, **2015**, s. 977; Yargıtay 2. HD., 17.05.2006, E. 2006/1222, K. 2006/7699, (www.kazanci.com.tr, erişim tarihi 02.02.2020).

³⁶ KAYA, **2009**, s. 26-27.

ergin veya kısıtlının; bedensel veya zihinsel engeli sebebiyle sürekli olarak yardıma muhtaç ve evlât edinen tarafından en az beş yıldan beri bakılıp gözetilmekte olması, evlât edinen tarafından küçükken en az beş yıldan beri bakılıp gözetilmiş ve eğitilmiş olması, diğer haklı sebeplerin mevcut ve evlât edinilenin en az beş yıldan beri evlât edinen ile aile hâlinde birlikte yaşamakta olmasıdır (TMK m. 313/f. 1/b. 1, 2, 3). Ergin veya kısıtlının evlât edinilmesinde, evlât edinenin altsoyu varsa açık muvafakatinin bulunması (TMK m. 313/f. 1) ve evlât edinilen evli ise eşinin rızasının olması gerekmektedir (TMK m. 313/f. 2).

Eşlerin birlikte evlât edinmesinde yukarıda sayılan genel koşulların yanında kanunda seçimlik iki koşul daha aranmaktadır. TMK m. 306/f. 2'ye göre, eşlerin birlikte evlât edinebilmeleri için en az beş yıldan beri evli olmaları veya otuz yaşını doldurmuş bulunmaları gerekmektedir. Bu iki koşuldaki sadece birinin varlığı, eşlerin birlikte evlât edinebilmeleri için yeterlidir³⁷. Koşullar emredici niteliktedir³⁸.

Eşlerin birlikte evlât edinebilmeleri için aranan seçimlik koşullardan ilki, eşlerin en az beş yıldan beri evli olmalarıdır. Bu koşul, evlâtlığın sürekli ve uyumlu bir aile ortamına kavuşmasına imkân sağlamak için öngörülmüştür³⁹. Çünkü genellikle eşlerin, evliliğin ilk yıllarında uyum sorunu yaşadıkları ve boşanmaların evliliğin ilk yıllarında gerçekleştiği görülmektedir. Doktrindeki bir görüşe göre⁴⁰, eşlerin evlilik öncesinde beş yıl veya daha uzun süre birlikte yaşamış olmaları ve evlât edinme işlemleri sırasında evlenmiş olmaları durumunda da bu koşulun gerçekleştiğini kabul etmek gerekmektedir. Zira hükmün amacı, küçüğün yararının sağlanmasıdır ve bu durumda küçüğün yararı gerçekleşmiş olmaktadır. Bizim de katıldığımız görüşe göre⁴¹ ise, en az beş yıldan beri evli olma koşulunun gerçekleşmesi için resmî evlilik tarihinden itibaren beş yıllık sürenin geçmesi gerekmektedir. Aksi yöndeki görüşün kabulü, hükmün açık lafzına aykırı

³⁷ AKINTÜRK/ATEŞ, 2020, s. 373; KIZIR, 2009, s. 158. Evli olmayan kişilerin tek başına evlât edinebilmeleri için mutlaka otuz yaşını doldurmuş bulunmaları gerekmektedir. Buna alternatif bir koşul öngörülmemiştir. Bu yönde bkz. AKINTÜRK/ATEŞ, 2020, s. 374.

³⁸ DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, 2020, s. 321.

³⁹ BELEN, 2005, s. 19-20; KAYA, 2009, s. 40.

⁴⁰ BELEN, 2005, s. 22.

⁴¹ FİLİZ, 2017, s. 58.

olmakla birlikte, evlilik dışı birlikteliklerin hukuken tanınması şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca evlilik öncesi ilişkide, tespit ve ispat güçlüğü sebebiyle, beş yıllık sürenin başlangıcı bakımından esas alınacak tarih belirsizdir.

Eşlerin birlikte evlât edinebilmeleri için aranan ikinci koşul ise, eşlerin otuz yaşını doldurmuş olmalarıdır⁴². Koşullar seçimlik olduğu için, eşler en az beş yıldan beri evli ise, kaç yaşında olduklarının önemi bulunmaksızın birlikte evlât edinebilirler⁴³. Eğer eşler otuz yaşını doldurmuşsa, henüz beş yıllık evli olmasalar bile birlikte evlât edinebilirler⁴⁴. Otuz yaş koşulu her iki eş için de aranmaktadır⁴⁵.

Eşlerin birlikte evlât edinebilmeleri için aranan en az beş yıldan beri evli olmaları veya otuz yaşını doldurmuş bulunmaları koşulunun, bir yıllık bakım ve eğitim süresinin başlangıcından önce gerçekleşmesi gerekmemektedir. Eşlerin beş yıllık evlilik süresi veya otuz yaşları dolmadan önce, bir yıllık bakım ve eğitim süresi işlemeye başlamış olabileceği gibi tamamen sona ermiş de olabilir⁴⁶.

C. Eşlerin Birlikte Evlât Edinmesinin Özel Bir Türü Olarak, Eşlerden Birinin Diğeri'nin Çocuğunu Evlât Edinmesi

Türk Medenî Kanunu'nda, eşlerden birinin diğeri'nin çocuğunu evlât edinmesi konusunda özel bir düzenleme yer almaktadır (TMK m. 306/f. 3). Düzenlemeye göre eşlerden biri, en az iki yıldan beri evli olmaları veya kendisinin otuz yaşını doldurmuş bulunması koşuluyla diğeri'nin çocuğunu evlât edinebilir. Söz konusu evlât edinme için, bu iki koşuldan birinin gerçekleşmesi yeterlidir⁴⁷.

⁴² 743 sayılı eski Medenî Kanun'da yaş sınırı öncelikle kırk olarak belirlenmiş; zamanla fazla yüksek olduğu anlaşılarak otuz beşe indirilmişti. 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu'nda evlât edinme için otuz beş yaş da yüksek bulunmuş, otuza indirilmiştir. İsviçre Medenî Kanunu'nda ise son değişikliklerle birlikte evlât edinebilmek için asgarî yaş yirmi sekiz olarak belirlenmiştir.

⁴³ Bir çiftin on yedi yaşını doldurarak yasal temsilcilerinin izniyle evlendiği varsayıldığında, birlikte evlât edinebileceği en erken yaş yirmi ikidir. Evlât edinen ile evlâtlık arasında on sekiz yaş fark bulunması gerekliliği de hesaba katıldığında, yirmi iki yaşındaki çift, en fazla dört yaşındaki bir çocuğu evlât edinebilir. Bu yönde bkz. AKINTÜRK/ATEŞ, 2020, s. 373; FİLİZ, 2017, s. 57; KAYA, 2009, s. 40.

⁴⁴ KAYA, 2009, s. 41.

⁴⁵ DEMİR, 2003, s. 262; KAYA, 2009, s. 41.

⁴⁶ BELEN, 2005, s. 21.

⁴⁷ KAYA, 2009, s. 41. Üvey çocuğun evlât edinilmesinde otuz yaş sınırı sadece evlât edinecek olan üvey ebeveyn için geçerli olup, öz ebeveynin kaç yaşında olduğunun önemi bulunmamaktadır. Üvey

Eşlerden birinin diğerinin çocuğunu evlât edinmesine, üvey çocuğun evlât edinilmesi de denmektedir⁴⁸. Üvey çocuğun evlât edinilmesi, çocuk ile eşlerden yalnızca biri arasında soybağı ilişkisinin kurulmasına sebep olduğundan aslında yöntem olarak tek başına evlât edinmeye benzetilmektedir. Zira çocuğun, eşlerden biri ile zaten soybağı ilişkisi bulunmaktadır. Üvey ebeveyn, çocuğun sosyal ebeveyni (*soziale Elternschaft*) olarak nitelendirilebilir⁴⁹. Üvey çocuğun evlât edinilmesiyle, evlilik dışı veya ölüm ya da boşanma ile sona ermiş bir evlilikten doğmuş çocuğun, ebeveynlerinden birinin yeni eşi ile kurmuş olduğu aileye entegre edilmesi sağlanmış olmaktadır. Böylece öz evlât ve üvey evlât ayrımı kaldırılarak çocuğun kendisini tam bir aile ortamı içerisinde hissetmesi sağlanır⁵⁰. Üvey ebeveyn, evlât edinmeyle birlikte artık yasal olarak çocuğun ihtiyaçlarını karşılamakla yükümlü olduğu gibi, çocuk üzerinde velâyet hakkına sahip olur⁵¹.

Türk Medenî Kanunu'nda, üvey çocuğun evlât edinilmesinin koşulu olan evlilik süresi, birlikte evlât edinmeden daha kısa şekilde iki yıl olarak düzenlenmiştir. Hâlbuki üvey çocuğun evlât edinilmesine karar verilmesi konusunda evlât edinecek olan eşin, geçici heves ve heyecanla hareket etmesi olasıdır. Hatta evlât edinecek eş bazen bunu kendi istediği için değil, eşinin hatrına yapabilir⁵². Evlilik bir süre sonra boşanma ile sonuçlansa da evlâtlık ilişkisi devam edeceğinden, evlât edinilen açısından hoş olmayan durumlarla karşılaşılması muhtemeldir⁵³. Üvey çocuğun evlât edinilmesi için kanunda öngörülen iki yıllık evlilik süresi kanaatimize göre yeterli bir süre değildir ve beş yıla

ebeveyn, otuz yaşından küçük olsa da, öz ebeveyn ile en az iki yıldan beri evli ise üvey çocuğunu evlât edinebilir. Bu yönde bkz. KUTOĞLU, 2018, s. 167.

⁴⁸ DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, 2020, s. 321. Türk Medenî Kanunu'nda "üvey çocuk" ifadesi sadece velâyete ilişkin 338. maddede kullanılmış fakat tanımı yapılmamıştır. "Üvey çocuk" ifadesinin hukukî bir terim olmadığı ancak halk arasında yaygın kullanıldığına dair bkz. COESTER, Michael, "Die Rechtsbeziehungen zwischen Stiefelternteil und Stiefkind", **Stieffamilie/Zweifamilie - Reflexionen über einen an gesellschaftlicher Bedeutung zunehmenden Familientypus**, (der. HORSTMANN, Johannes), Vektor-Verlag, Graftschaft, 1994, s. 133.

⁴⁹ MAURER, Hans-Ulrich, **Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch**, 8. Auflage, Verlag C.H. Beck, München, 2020, § 1741 N. 113.

⁵⁰ DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, 2020, s. 321; AKINTÜRK/ATEŞ, 2020, s. 374; KAYA, 2009, s. 42.

⁵¹ MAURER, 2020, BGB § 1741 N. 113.

⁵² KAYA, 2009, s. 42.

⁵³ BELEN, 2005, s. 24; KAYA, 2009, s. 42; COESTER, 1994, s. 145.

çıkarılmalıdır⁵⁴. Üvey çocuğun evlât edinilmesi durumunun, herhangi bir çocuğun evlât edinilmesi durumundan daha hassas ve korunmaya muhtaç olduğu gözden kaçırılmamalıdır⁵⁵. Evlât edinmenin, çocuğa sosyal ebeveynlikten daha olumlu katkı sağlayacağı tespit edildiği takdirde, çocuğun yararına olduğu kabul edilmelidir⁵⁶.

Kanaatimize göre üvey çocuğun evlât edinilmesi, her ne kadar yöntem olarak tek başına evlât edinmeye benzese de, eşlerin birlikte evlât edinmesi kuralının istisnası değil; eşlerin birlikte evlât edinmesi kuralının özel bir uygulamasıdır⁵⁷. Zira eşlerin birlikte evlât edinmesi kuralının amacı, her iki eş ile evlât edinilecek çocuk arasında soybağı ilişkisinin kurulmasını sağlamaktır. Eşlerden birinin diğerinin çocuğunu evlât edinmesi durumunda ise, çocuk ile ebeveyni arasında zaten kan bağına veya evlât edinmeye dayanan bir soybağı ilişkisi bulunmaktadır⁵⁸. Bu sebeple çocuğun öz ebeveyni olan eşin, evlât edinme işlemine iştirak etmesine gerek yoktur. Üvey çocuğun evlât edinilmesinden sonra artık her iki eş ile çocuk arasında soybağı ve velâyet ilişkisi kurulmuş olur.

Yargıtay 8. Hukuk Dairesi'nin 08.01.2019 tarihli kararında⁵⁹, üvey çocuğun evlât edinilmesi, birlikte evlât edinme zorunluluğunun istisnası olarak nitelendirilse de, aslında eşlerin birlikte evlât edinmesi kuralı kapsamında bir uygulama olarak kabul edilmiştir. Söz konusu kararın gerekçesine göre, “4721 Sayılı Türk Medenî Kanunu'nda kural olarak evli olan eşlerin tek başına evlât edinmeleri, mülga 743 Sayılı Medenî Kanun'un aksine kapatılmıştır. 743 Sayılı Kanun'un 255. maddesinde eşlerden birinin evlât edinebilmesi

⁵⁴ Aynı yönde bkz. KAYA, 2009, s. 42; COESTER, 1994, s. 145-146.

⁵⁵ KUTOĞLU, 2018, s. 165.

⁵⁶ MAURER, 2020, BGB § 1741 N. 113.

⁵⁷ TMK m. 306/f. 3'teki düzenlemenin, eşlerin birlikte evlât edinmesi kuralı kapsamında kabul edilebilecek özel bir durum olduğu yönünde bkz. DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, 2020, s. 321. Üvey çocuğun evlât edinilmesinin, kanundan doğan birlikte evlât edinme hâli olduğu yönünde bkz. BIDERBOST, 2016, ZGB Art. 264a N. 4. Üvey çocuğun evlât edinilmesinin, eşlerin birlikte evlât edinmesi kuralının istisnası olduğu yönünde bkz. KILIÇOĞLU, 2019, s. 451; AKINTÜRK/ATES, 2020, s. 374; ÖZTAN, 2015, s. 960; KIZIR, 2009, s. 159; RUHİ, 2003, s. 33; BAYGIN, 2003, s. 609; KUTOĞLU, 2018, s. 167; ŞIPKA, 1999, s. 309; DEMİR, 2003, s. 262; ÖZDEMİR/RUHİ, 2012, s. 588.

⁵⁸ Eğer bir eş, diğer eşin evlâtlığını evlât edinirse bu durumda her iki eş de çocuğu evlât edinmiş olacağından “üvey aile” ortadan kalkar; yerini “evlât edinen aile” alır. Bu yönde bkz. KUTOĞLU, 2018, s. 83.

⁵⁹ Yargıtay 8. HD., 08.01.2019, E. 2017/8301, K. 2019/111, (www.kazanci.com.tr, erişim tarihi 02.02.2020).

diğer eşin bu işleme rıza göstermesi şartına bağlanmışken yani birlikte evlât edinme zorunlu değilken, 4721 Sayılı TMK'nin "Birlikte evlât edinme" başlıklı 306. maddesinde eşlerin, ancak birlikte evlât edinebilecekleri, evli olmayanların birlikte evlât edinemeyecekleri ana kural olarak belirlenmiş, eşlerin birlikte evlât edinme zorunluluğunun istisnalarından birisi, maddenin ikinci fıkrasında düzenlenmiş ve eşlerden birinin, en az iki yıldan beri evli olmaları veya kendisinin otuz yaşını doldurmuş bulunması koşuluyla diğerinin çocuğunu evlât edinebileceği hükme bağlanmıştır. Yani bir eşin, diğerinin çocuğunu evlât edinmesi birlikte evlât edinme ana kuralı kapsamında kabul edilmiş olup, 307. maddede düzenlenen tek başına evlât edinme ve diğer eşin sürekli olarak ayırt etme gücünden yoksun olması ve sayılan diğer hallerle sınırlı olarak tek başına evlât edinmenin istisnaları kapsamında değerlendirilmemiştir”.

Evlât edinmenin Türk Medenî Kanunu’nda sayılan genel koşulları, üvey çocuğun evlât edinilmesi durumunda da geçerlidir⁶⁰. Buna göre evlât edinecek eşin, küçüğe bir yıl süreyle bakmış ve onu eğitmiş olması gerekmektedir (TMK m. 305/f. 1). Bakma ve eğitmenin, evlilikten önce veya sonra olması gerektiği konusunda kanunda açıklık bulunmamakla birlikte, diğer evlât edinme hâllerinde olduğu gibi, bakım ve eğitim süresinin mutlaka evlilik içinde geçmesi aranmamalıdır⁶¹.

Evlât edinmenin her hâlde küçüğün yararına bulunması ve evlât edinenin diğer çocuklarının yararlarının hakkaniyete aykırı bir biçimde zedelenmemesi, evlât edinmenin diğer genel koşulları olup (TMK m. 305/f. 2), eşlerden birinin diğerinin çocuğunu evlât edinmesinde aranmalıdır.

Evlât edinilecek küçüğün rızası ve yaşına ilişkin TMK m. 308 ile ana ve babanın rızasına ilişkin TMK m. 309, üvey çocuğun evlât edinilmesinde de uygulanmaktadır⁶². Buna göre evlât edinen ile üvey evlât arasındaki yaş farkı, kanunun aradığı iki yıllık evli olma koşulu sebebiyle, en az on dokuz olmalıdır. Olağanüstü evlenme yaşında evlenmiş

⁶⁰ RUHİ, 2003, s. 27; KAYA, 2009, s. 43; KUTOĞLU, 2018, s. 165 vd. Aynı yönde bkz. Yargıtay 18. HD., 12.01.2016, E. 2015/6145, K. 2016/244, (www.kazanci.com.tr, erişim tarihi 02.02.2020).

⁶¹ KUTOĞLU, 2018, s. 168.

⁶² KUTOĞLU, 2018, s. 168-169.

kişi bakımından ise bu yaş farkı on sekizdir. Yaş farkı koşulu, evlât edinecek eş ile üvey çocuk arasındaki yaş bakımından dikkate alınmalıdır⁶³.

Doktrindeki hâkim görüşe göre⁶⁴, öz ebeveyn ölmüş veya evlât edinme başvurusu yapıldıktan sonra boşanma gerçekleşmiş olsa da, eğer çocuğun yararı gerektiriyorsa üvey çocuğun evlât edinilmesine izin verilebilir.

Evlât edinilecek üvey çocuk ergin veya kısıtlı ise, Türk Medenî Kanunu'nda sayılan özel koşullardan birinin bulunması gerekmektedir. TMK m. 313/f. 1'e göre bu özel koşullar, ergin veya kısıtlının; bedensel veya zihinsel engeli sebebiyle sürekli olarak yardıma muhtaç ve evlât edinen tarafından en az beş yıldan beri bakılıp gözetilmekte olması, evlât edinen tarafından küçükken en az beş yıldan beri bakılıp gözetilmiş ve eğitilmiş olması, diğer haklı sebeplerin mevcut ve evlât edinilenin en az beş yıldan beri evlât edinen ile aile hâlinde birlikte yaşamakta olmasıdır. Üvey çocuk olan ergin veya kısıtlının evlât edinilmesinde, evlât edinenin altsoyu varsa açık muvafakatinin bulunması (TMK m. 313/f. 1) ve evlât edinilen evli ise eşinin rızasının olması gerekmektedir (TMK m. 313/f. 2).

D. Eşlerin Birlikte Evlât Edinmesinin İstisnası: Birlikte Evlât Edinmenin İmkânsız Olması

Eşlerin birlikte evlât edinmesinin istinası, eşlerin birlikte evlât edinmesinin imkânsız olması durumudur. TMK m. 307/f. 2'ye göre, otuz yaşını doldurmuş olan eş, diğer eşin ayırt etme gücünden sürekli olarak yoksunluğu veya iki yılı aşkın süreden beri nerede olduğunun bilinmemesi ya da mahkeme kararıyla iki yılı aşkın süreden beri eşinden ayrı yaşamakta olması yüzünden birlikte evlât edinmenin mümkün olmadığını

⁶³ KUTOĞLU, 2018, s. 168-169.

⁶⁴ HEGNAUER, 1984, ZGB Art. 264a N. 34 vd.; BIDERBOST, 2016, ZGB Art. 264a N. 5; ÖZTAN, 2015, s. 960. İsviçre Federal Mahkemesi bir kararında, üvey ebeveynin biyolojik ebeveyninden boşandıktan sonra üvey çocuğunu evlât edinmeye ilişkin başvurusunu kabul etmemiştir. Karar için bkz. BGer 5A_822/2010, (https://www.servat.unibe.ch/dfr/bger/2011/110513_5A_822-2010.html, erişim tarihi 17.04.2020). *Biderbost'a* göre bu konuda bir karar vermeden önce her somut olayın kendine özgü özellikleri dikkate alınarak değerlendirme yapılmalıdır. Bkz. BIDERBOST, 2016, ZGB Art. 264a N. 5.

ispat etmesi hâlinde tek başına evlât edinebilir. Hükümde sayılan üç hâlden birinin ispatlanması gerekli ve yeterlidir⁶⁵.

Eşlerden birinin diğer eşin ayırt etme gücünden sürekli yoksunluğu sebebiyle tek başına evlât edinebilmesi için, diğer eşin evlâtlık ilişkisinin anlamını kavrama ve çocuk ile sağlıklı ilişki kurma ve sürdürme konusunda aklî yeteneğinin bulunmaması gerekmektedir⁶⁶. Ayırt etme gücü yoksunluğu sağlık kurulu raporu ile belirlenmelidir⁶⁷.

Diğer eşin uzun zamandır nerede olduğunun bilinmemesi sebebiyle tek başına evlât edinmede, ölüm karinesinin varlığı veya gaiplik kararı aranmamaktadır⁶⁸. Tek başına evlât edinmek isteyen eşin, eşinin iki yılı aşkın süreden beri nerede olduğunu bilmediğini ispatlaması yeterlidir⁶⁹.

Eşlerden birinin tek başına evlât edinebilmesine yol açan ayrı yaşama, mahkeme kararına dayanmalıdır⁷⁰. Bunun sonucu olarak, boşanma davasının reddi sebebiyle bir araya gelmeyip üç yıllık sürenin geçmesini bekleyerek boşanmayı düşünen eşin tek başına evlât edinmesi mümkün değildir⁷¹.

Eşlerin birlikte evlât edinmesinin imkânsız olduğu durumlarda eşlerden biri, TMK m. 307/f. 2’de sayılan koşulların varlığı sebebiyle diğer eşin evlât edinme işlemine katılamamaktadır. Kanaatimize göre TMK m. 307/f. 2’deki düzenleme, eşlerin birlikte evlât edinmesi kuralının istisnasıdır ve TMK m. 306/f. 3’teki durumdan ayrılmaktadır. Çünkü burada diğer eş, evlât edinmek isteyen eş gibi evlât edinme iradesine sahip değildir

⁶⁵ AKINTÜRK/ATEŞ, 2020, s. 375.

⁶⁶ KAYA, 2009, s. 43; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, 2020, s. 321; ÖZDEMİR/RUHİ, 2012, s. 589.

⁶⁷ KAYA, 2009, s. 43.

⁶⁸ ÖZDEMİR/RUHİ, 2012, s. 589.

⁶⁹ DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, 2020, s. 321-322; KAYA, 2009, s. 43-44; KILIÇOĞLU, 2019, s. 459; BELEN, 2005, s. 29. Kanunda muğlak bir ifade kullanılarak hukukî bir kurum aranmadan sadece süreye sonuç bağlanmasının eleştirisi için bkz. BELEN, 2005, s. 29 vd.

⁷⁰ KILIÇOĞLU, 2019, s. 451; KAYA, 2009, s. 44; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, 2020, s. 322. Hâkimin üç yıllık ayrılık kararı vermesinden sonra iki yılın geçmesiyle tek başına evlât edinme bakımından aranan koşul gerçekleşmiş olmaktadır. Burada kanun koyucunun iki yıllık süreyi belirlerken ayrılığa ilişkin üç yıllık üst süreyi göz ardı ettiği; evliliğin kurtarılması amacını, evlâtlığın çıkarına feda ettiği yönündeki eleştirisi için bkz. BELEN, 2005, s. 32.

⁷¹ KILIÇOĞLU, 2019, s. 451; KAYA, 2009, s. 44.

ve bu amaçla yapılacak hukukî işlemler için irade beyanında bulunabilecek durumda değildir. Ayrıca bu durumda evlât edinmek isteyen eşin evlât edineceği çocuk, diğer eşin çocuğu değil, başka bir çocuktur⁷². Birlikte evlât edinmenin imkânsız olduğu hâllerde eşlerden birinin tek başına evlât edinmesiyle, TMK m. 306/f. 3'teki durumdan farklı olarak, diğer eş ile çocuk arasında soybağı ilişkisi kurulmayacağı gibi bu eşin çocuk üzerinde velâyet hakkı da bulunmamaktadır.

II. İSVİÇRE MEDENÎ KANUNUNA GÖRE EŞLERİN BİRLİKTE EVLÂT EDİNMESİ KURALI

A. Genel Olarak

İsviçre Medenî Kanunu'nda da evlât edinme, “birlikte evlât edinme” ve “tek başına evlât edinme” olarak iki başlıkta düzenlenmektedir. İsviçre hukukunda birlikte evlât edinme, Türk hukukunda olduğu gibi, eşler için zorunluluk olmakla birlikte aynı zamanda sadece eşlere tanınmış bir haktır⁷³. Birlikte evlât edinme kuralı sayesinde yapay bir soybağı ilişkisi kurulması suretiyle çocuğun tam olarak aile ortamına girmesi amaçlanmaktadır. Birlikte evlât edinme, doğal yollarla çocuk sahibi olmamış eşlerin, yapay olarak ana ve baba olmalarını sağlamaktadır⁷⁴. Birlikte evlât edinme, sadece resmî olarak evli olan eşler için mümkün olmakla birlikte; İsviçre Federal Mahkemesi, çocuğun yararının gerektirdiği hâllerde, ayrı yaşayan eşlerin de birlikte evlât edinebileceğini kabul etmektedir⁷⁵. Ayrıca evlât edinme süreci başlamış olmakla birlikte henüz tamamlanmadan evlilik sona ermiş olsa bile, çocuğun yararı gerektiriyorsa evlât edinmeye izin verilebilir⁷⁶.

⁷² ÖZDEMİR/RUHİ, 2012, s. 589.

⁷³ BIDERBOST, 2016, ZGB Art. 264a N. 1.

⁷⁴ HEGNAUER, 1984, ZGB Art. 264a N. 11; BIDERBOST, 2016, ZGB Art. 264a N. 1.

⁷⁵ BGE 126 III 412, (<https://www.servat.unibe.ch/dfr/bge/c3126412.html>, erişim tarihi 17.04.2020). Ayrıca bkz. GALLMETZER, 2019, s. 95, dn. 72.

⁷⁶ HEGNAUER, 1984, ZGB Art. 264a N. 14; BIDERBOST, 2016, ZGB Art. 264a N. 2.

B. Eşlerin Birlikte Evlât Edinmesinin Koşulları

İsviçre hukukunda, eşlerin birlikte evlât edinebilmesi için öncelikle ZGB Art. 264'te düzenlenmiş olan genel koşulların sağlanması gerekmektedir. İsviçre Medenî Kanunu'na göre bir küçüğün evlât edinilebilmesi için, evlât edinmek isteyen kişi tarafından bir yıl süreyle bakılmış ve eğitilmiş olması gerekmektedir (ZGB Art. 264/Abs. 1).

Evlât edinmenin diğer genel koşulları, evlât edinmenin çocuğun yararına olması (*Kindeswohl*) ve evlât edinmek isteyen kişinin diğer çocuklarının yararlarının hakkaniyete aykırı bir biçimde (*in unbilliger Weise*) zedelenmemesidir (ZGB Art. 264/Abs. 1). Bu koşullar hakkında Türk hukuku bakımından yapılan açıklamalar, burada da geçerlidir.

İsviçre Medenî Kanunu'nun evlât edinmeye ilişkin bazı hükümleri, 17.06.2016 tarihli Federal Kanun ile 01.01.2018 tarihi itibarıyla değişikliğe uğramıştır⁷⁷. Bu değişikliklerden biri, ZGB Art. 264'e ikinci fıkra olarak eklenen ve Türk Medenî Kanunu'nda karşılığı bulunmayan düzenlemedir. Buna göre evlât edinmek isteyen kişinin, çocuğun ergin olacağı yaşa kadar bakım ve eğitimi sağlayabilecek yaşta olması ve kişisel koşullara sahip olması gerekmektedir (ZGB Art. 264/Abs. 2). Böylece evlât edinmek isteyen kişinin yaşı ve kişisel koşulları bakımından uygunluğu, evlât edinmenin genel koşullarından biri olmuştur⁷⁸. Söz konusu hüküm, Üreme Tıbbı Kanunu (FMedG) Art. 3/Abs. 2/b'den ilham alınarak düzenlenmiştir. Doktrindeki bir görüşe göre⁷⁹, bu düzenleme her zaman çocuğun yararının sağlanması bakımından isabetli sonuç doğurmaz. Zira Üreme Tıbbı Kanunu'na göre yaş bakımından uygunluk, çocuk sahibi

⁷⁷ 17.06.2016 tarihli Federal Kanun için bkz. Schweizerisches Zivilgesetzbuch (Adoption), Aenderung vom 17. Juni 2016, BBl 2016 4925 ff., (<https://www.admin.ch/opc/de/federal-gazette/2016/4925.pdf>, erişim tarihi 20.04.2020).

⁷⁸ Bu yönde bkz. BGE 111 II 230, (<https://servat.unibe.ch/dfr/bge/c2111230.html>, erişim tarihi 05.03.2020); BGer 5A.11/2005, (https://www.servat.unibe.ch/dfr/bger/2005/050803_5A-11-2005.html, erişim tarihi 19.04.2020); BGer 5A.6/2004, (https://www.servat.unibe.ch/dfr/bger/2004/040607_5A-6-2004.html, erişim tarihi 19.04.2020).

⁷⁹ REUSSER, Ruth E., "Das neue materielle Adoptionsrecht – ein kritischer Blick", **Brennpunkt Familienrecht, Festschrift für Thomas Geiser zum 65. Geburtstag**, (der. FANKHAUSER, Roland / REUSSER, Ruth E. / SCHWANDER Ivo), Dike Verlag AG, Zürich/St. Gallen, 2017, (s. 431-448), s. 436.

olmak isteyen çiftin tedavisine başlanıp başlanmayacağına karar verme hususunda aranmaktadır. Tedavi sonucunda çiftin çocuk sahibi olacağı kesin değildir. Hâlbuki evlât edinmede, bir yıl veya daha fazla süredir aileyle yaşayan bir çocuğun evlât edinilmesi söz konusudur. Evlât edinmek isteyen kişinin uzun süreden beri çocuğa bakıp onu eğitmesine rağmen, çocuğun ergin olacağı yaşa kadar yaşama ihtimali olmadığı için evlât edinmemesi isabetli değildir.

İsviçre hukukunda eşlerin birlikte evlât edinebilmesi için, evlât edinen ile evlâtlık arasındaki yaş farkı on altıdan az, kırk beşten fazla olmamalı (ZGB Art. 264d/Abs. 1), ayrıca çocuğun ve biyolojik ana babanın rızası ile ilgili kurumun onayı alınmalıdır (ZGB Art. 265/Abs. 1-2; ZGB Art. 265a ff). Bunun yanında, evlât edinenin varsa diğer çocuklarının evlât edinmeye ilişkin düşüncelerinin alınması da gerekmektedir (ZGB Art. 268a/ V/ Abs. 1).

İsviçre Medenî Kanunu'nda, yukarıda sayılan genel koşulların yanında, eşlerin birlikte evlât edinebilmesi için iki özel koşul bulunmaktadır. Eşlerin birlikte evlât edinebilmeleri için, en az üç yıldan beri ortak hayat sürdürüyor olmaları ve yirmi sekiz yaşını doldurmuş bulunmaları gerekmektedir (ZGB Art. 264a/Abs. 1)⁸⁰. Bu koşullar sayesinde, evliliğin veya eşlerin belli bir olgunluğa ulaşması ve böylece eşler arasında ve dolayısıyla aile içerisinde istikrarlı bir ilişkinin sağlanması amaçlanmaktadır⁸¹.

2018 yılında yürürlüğe giren değişiklikle birlikte, ZGB Art. 264a'ya daha önce kanunda bulunmayan bir fıkra eklenerek, çocuğun yararının korunmasının gerektirdiği durumlarda, asgarî yaşın altında olan eşlerin evlât edinmesinin mümkün olduğu

⁸⁰ İsviçre Medenî Kanunu'nda 2018 yılında yürürlüğe giren değişiklikten önce, eşlerin birlikte evlât edinebilmesi için en az beş yıldan beri evli olmaları veya eşlerin otuz beş yaşını doldurmuş olmaları gerekmekteydi. Koşullar seçimlik olduğundan, eğer eşlerin ikisi de otuz beş yaşını doldurmuşsa kaç yıldan beri evli olduklarının önemi olmaksızın evlât edinmeleri mümkündü. Değişiklikten önce, kanunun lafzı her ne kadar en az beş yıldan beri evli olmayı ifade etmekteyse de, doktrinde bunun istikrarlı bir hayat ortaklığı şeklinde anlaşılması gerektiği; fiilî hayat ortaklığının istikrarlı bir birliktelik olduğu anlaşılıyorsa asgarî yasal evlilik süresinde ufak eksiklikler olsa bile süre koşulunun sağlandığının kabul edilmesi gerektiği savunulmaktaydı. Bu yönde bkz. HEGNAUER, **1984**, ZGB Art. 264a N. 5; BIDERBOST, **2016**, Art. ZGB 264a N. 7; HAEFELİ, **2016**, ZGB Art. 264a N. 3. İsviçre Medenî Kanunu'nda birlikte evlât edinmeye ilişkin 264a maddesindeki “evli olmak (*verheiratet*)” ifadesi, doktrindeki görüşe paralel olarak “ortak hayat sürdürüyor olmak (*gemeinsam Haushalt führen*)” şeklinde değiştirilmiştir.

⁸¹ HAEFELİ, **2016**, ZGB Art. 264a N. 3.

düzenlenmiştir. Eşlerin, asgarî yaş koşulunu taşımamalarına rağmen evlât edinmelerinin çocuğun yararının korunması için gerekli olduğunu kanıtlamaları gerekmektedir (ZGB Art. 264a/Abs. 1, 2). Eşlerin birlikte evlât edinmesinde asgarî yaş koşulunu yumuşatan bu düzenlemenin karşılığı Türk Medenî Kanunu’nda bulunmamaktadır.

C. Eşlerin Birlikte Evlât Edinmesinin Özel Bir Türü Olarak, Üvey Çocuğun Evlât Edinilmesi

İsviçre hukukunda üvey çocuğun evlât edinilmesi, birlikte evlât edinmenin bir türü olarak kabul edilmektedir⁸². İsviçre Medenî Kanunu’nda 2018 yılında yürürlüğe giren değişiklikten önce evli çiftlerin sadece birlikte evlât edinebilecekleri; evli olmayan çiftlerin birlikte evlât edinemeyecekleri düzenlenmekteydi (eski ZGB Art. 264a/Abs. 1). Değişiklikle birlikte söz konusu fıkra hükmü maddeden çıkarılmıştır. Hâlbuki eşlerin sadece birlikte evlât edinebilecekleri kuralı, İsviçre hukukunda hâlâ geçerliliğini korumaktadır. Fakat yeni düzenlemeye göre, tescil edilmiş eşcinsel hayat ortaklığı⁸³ ve fiilî hayat ortaklığı içinde yaşayan çiftlere de üvey çocuk evlât edinme yolu açılmış; böylece hükmün evli olmayan çiftlerin birlikte evlât edinemeyeceklerine ilişkin kısmı geçerliliğini yitirmiştir. Kanaatimize göre İsviçre Medenî Kanunu’ndaki bu değişiklik, üvey çocuğun evlât edinilmesinin birlikte evlât edinme kapsamında kabul edildiği görüşünü desteklemektedir.

İsviçre Medenî Kanunu’nda 2018’de yürürlüğe giren değişiklikle birlikte üvey çocuğun evlât edinilmesi, birlikte evlât edinmeyi düzenleyen eski ZGB Art. 264a’dan ayrılarak ZGB Art. 264c’de “üvey çocuğun evlât edinilmesi (*Stiefkindadoption*)” başlığı altında özel olarak düzenlenmiştir. İsviçre Medenî Kanunu’ndaki değişiklikten önce üvey çocuğun evlât edinilmesi sadece evli çiftler için mümkünken; değişiklikle birlikte tescil

⁸² BIDERBOST, 2016, ZGB Art. 264a N. 4.

⁸³ Tescil edilmiş eşcinsel hayat ortaklığı, İsviçre’de 01.01.2007 tarihinde yürürlüğe giren Tescil Edilmiş Eşcinsel Hayat Ortaklığı Hakkında Federal Kanun (*PartG*) tarafından hukukî zemine oturtulmuş evlilik benzeri bir kurumdur. Tescil Edilmiş Eşcinsel Hayat Ortaklığı Hakkında Federal Kanun ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. DURAL, Mustafa, “İsviçre’de Eşcinsel Hayat Ortaklığının Düzenlenişi”, *Journal of Yaşar University*, Yıl: 2013, Cilt: 8, Sayı: Özel, (s. 927-936).

edilmiş eşcinsel hayat ortaklığı⁸⁴ ve fiilî hayat ortaklığı⁸⁵ içinde yaşayan çiftler için de mümkün hâle gelmiştir (ZGB Art. 264c/Abs. 1). Düzenlemeye göre evlilik, tescil edilmiş eşcinsel hayat ortaklığı veya fiilî hayat ortaklığı içinde yaşayan çiftlerin, üvey çocuklarını evlât edinebilmelerinin koşulu, çiftlerin en az üç yıldan beri ortak hayat sürdürüyor olmalarıdır. Fiilî hayat ortaklığı sürdüren çiftlerin, üvey çocuklarını evlât edinebilmeleri, evlenmeleri veya tescil edilmiş hayat ortaklığı kurmaları koşuluna bağlanamaz (ZGB Art. 264c/Abs. 2, 3).

⁸⁴ İsviçre Medenî Kanunu'nda 2018 yılında yürürlüğe giren değişiklikten önce, tescil edilmiş eşcinsel hayat ortaklığı içinde yaşayan çiftlerin birlikte evlât edinmesine izin verilmediğinden (PartG Art. 28), bu çiftler sadece eski ZGB Art. 264b/Abs. 1'e göre tek başlarına evlât edinebilirlerdi. Bu yönde bkz. BGE 137 III 241, (<https://www.servat.unibe.ch/dfr/c3137241.html>, erişim tarihi 20.04.2020). Söz konusu dönemde, tescil edilmiş eşcinsel hayat ortaklığı içinde yaşayan çiftlerin başka bir çocuğu olmasa bile en azından üvey çocuklarını evlât edinebilmelerine imkân tanınması gerektiği savunulmaktaydı. Bu yönde bkz. BIDERBOST, 2016, ZGB Art. 264a N. 3. İsviçre Medenî Kanunu ve Tescil Edilmiş Eşcinsel Hayat Ortaklığı Hakkında Federal Kanun'da 2018 yılında yürürlüğe giren değişiklikle, tescil edilmiş eşcinsel hayat ortaklığı içinde yaşayan çiftlere üvey çocuklarını evlât edinme imkânı verilmiştir (ZGB Art. 264c/Abs. 1; PartG Art. 27a). Bu çiftlerin, üvey çocuk dışında başka bir çocuğu birlikte evlât edinmelerine veya üreme tıbbi yöntemleri kullanarak çocuk sahibi olmalarına izin verilmemektedir. Bu yönde bkz. MEYER, 2020, N. 107. İsviçre hukukunda tescil edilmiş eşcinsel hayat ortaklığı hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. MEYER, 2020, N. 100 vd.

⁸⁵ ZGB Art. 264c/Abs. 3'te adı geçen fiilî hayat ortaklığı, İsviçre'de "Konkubinät" olarak adlandırılmaktadır. Fiilî hayat ortaklığında farklı cinsiyetten iki kişi, resmî olarak evlenmeksizin birarada yaşamaktadır. İsviçre mahkeme kararlarına göre bu hayat ortaklığı, "kadın ile erkeğin evlenmeksizin kalıcı olarak ev ortaklığı, yatak ortaklığı ve ekonomik ortaklık kurması" şeklinde tanımlanmaktadır. Fiilî hayat ortaklığının kurulması herhangi bir şekle tâbi değildir. Evlilik hukuku hükümleri, bu tür ilişkilere uygulanmamaktadır. Fiilî hayat ortaklığına ilişkin esaslar yargı kararlarıyla belirlenmektedir. *Konkubinät* hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. MEYER, 2020, N. 96. Buna ilişkin İsviçre Federal Mahkeme kararı için bkz. BGE 118 II 235, E. 3b, (http://relevancy.bger.ch/php/clir/http/index.php?highlight_docid=atf%3A%2F%2F118-II-235%3Ade&lang=de&type=show_document, erişim tarihi 24.04.2020). İsviçre Medenî Kanunu'nda 2018 yılında yürürlüğe giren değişiklikten önce İsviçre Federal Mahkemesi kararları, fiilî hayat ortaklığı içinde yaşayan hayat ortağının, üvey çocuğunu evlât edinmesinin sonucu olarak çocuğun öz ebeveyni ile olan soybağı ilişkisinin ZGB Art. 267/Abs. 2 uyarınca sona ereceği ve bu durumun Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne aykırılık oluşturmayacağı yönündeydi. Bu yönde bkz. BGE 129 III 656, (<https://www.servat.unibe.ch/dfr/bge/c3129656.html>, erişim tarihi 24.04.2020). Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi 2007 yılında verdiği bir kararda, fiilî hayat ortaklığı içinde yaşayan çiftlerin, üvey çocuklarını evlât edinmelerine izin verilmemesini Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin "Özel Yaşama ve Aile Yaşamına Saygı" başlıklı 8. maddesine aykırı bulmuştur. Mahkeme, davaya konu olan fiilî hayat ortaklığı ilişkisinde, engelli ve ergin kız çocuğuna uzun yıllar bakan üvey ebeveynin, bu çocuğu evlât edinebilmesine ve ayrıca çocuğun biyolojik ebeveyni ile olan soybağı ilişkisinin sona ermeyeceğine karar vermiştir. Zira evlât edinmenin sonuçlarından biri, çocuğun önceki soybağı ilişkisinin sona ermesidir (ZGB Art. 267/Abs. 2). Böylece mahkeme, fiilî hayat ortaklığı içinde yaşayan çiftlerin, tıpkı evli çiftler gibi, üvey çocuklarını evlât edinebileceklerini kabul etmiştir. Karar için bkz. EGMR 13.12.2007 - 39051/03, Emonet u.a./Schweiz, ([https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-83992%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-83992%22]}), erişim tarihi 24.04.2020).

İsviçre Medenî Kanunu'nda 2018'de yürürlüğe giren değişiklikten önce, eşlerden birinin diğerinin çocuğunu evlât edinebilmesi için, en az beş yıldan beri evli olmaları gerekmektedir. Gerekçesinin ise, yeni evlenmiş birinin sırf eşine saygı ifadesi amacıyla üvey çocuğunu evlât edinmesinin olası bir boşanma durumunda ortaya çıkarabileceği olumsuz sonuçları engellemek olduğu ifade edilmekteydi⁸⁶. İsviçre Medenî Kanunu'nda 01.01.2018'de yürürlüğe giren değişiklikle, üvey çocuğun evlât edinilmesi için aranan beş yıllık süre üç yıla indirilmiş; ayrıca evli çiftler dışında tescil edilmiş eşcinsel hayat ortaklığı veya fiilî hayat ortaklığı içinde yaşayan çiftlerin de en az üç yıldan beri ortak hayat sürdürüyor olmak kaydıyla üvey çocuklarını evlât edinebilecekleri kabul edilmiştir⁸⁷. Kanun koyucu daha önce, üvey çocuğunu evlât edinecek eşin duygu ve düşüncelerine tereddütle yaklaşıp çocuğun olumsuz bir durumla karşılaşmaması amacıyla evliliğin en az beş yıldan beri devam ediyor olması koşulunu ararken 2018 yılında yürürlüğe giren değişiklikle bu süreyi üç yıla indirmiştir⁸⁸. Ayrıca bu değişiklikle bir çocuğun iki tane anası veya iki tane babasının olması mümkün hâle gelmiştir. Kanaatimize göre bu durum, yıllar itibarıyla ortaya çıkan toplumsal, sosyal ve kültürel değişimin kanun koyucunun iradesine yansımasıdır.

Üvey çocuğun, evli çiftler tarafından evlât edinilmesi bile çocuğun yararı ölçütü bakımından hassasiyetle yaklaşılması gereken bir durum iken; evli çiftlerin yanında tescil edilmiş eşcinsel hayat ortaklığı ve fiilî hayat ortaklığı sürdüren çiftlere bu hakkın verilmesi, evlât edinmenin koşullarının oldukça esnetilmesine ve evlât edinme sırrının ortadan kalkmasına yol açtığı gerekçesiyle doktrinde eleştirilmektedir⁸⁹.

⁸⁶ HAEFELİ, **2016**, ZGB Art. 264a N. 4; DEMİR, **2003**, s. 262, dn. 25; KUTOĞLU, **2018**, s. 167, dn. 291.

⁸⁷ İsviçre Medenî Kanunu'nda, Türk Medenî Kanunu'ndan farklı olarak, üvey çocuğun evlât edinilmesi için en az üç yıldan beri ortak hayat sürdürüyor olmaya alternatif bir yaş koşulu bulunmamaktadır. Reusser, İsviçre Medenî Kanunu'nda, üvey çocuğun evlât edinilmesi için alternatif yaş koşulunun bulunmamasını eleştirmektedir. Yazara göre yirmi sekiz yaşından küçük bir kimse, her ne kadar eşiyle/hayat ortağıyla üç yıldan beri ortak hayat sürdürüyor olsa da, üvey çocuğunu evlât edinebilecek olgunlukta olmayabilir. Bkz. REUSSER, **2017**, s. 441.

⁸⁸ Kanun koyucunun çelişkili tutumunu eleştiren görüş için bkz. REUSSER, **2017**, s. 440.

⁸⁹ SCHWENZER, **2014**, s. 999. Evlilik benzeri birlikteliklere, üvey çocuk dışında bir çocuğu birlikte evlât edinme hakkı verilmesi gerektiği yönünde bkz. GALLMETZER, **2019**, s. 93, 102. Evlilik benzeri birlikteliklerde “çocuğun yararı” kavramının değerlendirilmesi için bkz. BÜCHLER, **2014**, s. 797 vd.

D. Eşlerin Birlikte Evlât Edinmesinin İstisnası: Birlikte Evlât Edinmenin İmkânsız Olması

Evli bir kimsenin tek başına evlât edinmesi durumunda, evlât edinilenin sadece bir ebeveyni olmaktadır. Bu durumda evlât edinilen, diğer eş bakımından üvey çocuk konumundadır. Söz konusu sonuç, evlât edinilenin yararı bakımından arzu edilmemektedir. Bu sebeple evli bir kimsenin tek başına evlât edinmesi, sadece kanunda düzenlenmiş hâllerde mümkündür⁹⁰. Bu konudaki İsviçre Medenî Kanunu düzenlemesi, Türk Medenî Kanunu'ndaki düzenlemeyle benzerlik göstermektedir. Söz konusu istisnâî hâllerde evlât edinmeye karar verilebilmesi için, her zamanki gibi çocuğun yararının bulunması aranmaktadır⁹¹.

İsviçre Medenî Kanunu'nun 264b maddesinin ikinci fıkrasında, eşlerin birlikte evlât edinmesi kuralının istisnası olan tek başına evlât edinme düzenlenmiştir. Buna göre yirmi sekiz yaşını doldurmuş eş, diğer eşin ayırt etme gücünden sürekli olarak yoksunluğu veya iki yılı aşkın süreden beri nerede olduğunun bilinmemesi ya da mahkeme kararıyla üç yılı aşkın süreden beri eşinden ayrı yaşamakta olması⁹² yüzünden birlikte evlât edinmenin mümkün olmadığını ispatlayarak tek başına evlât edinebilir⁹³. Eşlerden birinin tek başına evlât edinmesinden sonra diğer eş ayırt etme gücüne kavuşursa veya ortaya çıkarsa, üvey çocuğun evlât edinilmesi yoluyla çocuğu evlât edinebilir⁹⁴.

İsviçre Medenî Kanunu'nda 2018 yılında yürürlüğe giren değişiklikle birlikte tek başına evlât edinmeye ilişkin ZGB Art. 264b'ye eklenen üçüncü fıkra ile, tescil edilmiş eşcinsel hayat ortaklığı içinde yaşayan çiftlere de, istisnâî hâllerde tek başına evlât edinme

⁹⁰ HEGNAUER, 1984, ZGB Art. 264a N. 7

⁹¹ BIDERBOST, 2016, ZGB Art. 264b N. 5.

⁹² Burada söz konusu olan, evlilik birliğinin korunması amacıyla ortak hayata ara verilmesi değil; ZGB Art. 117 vd. uyarınca ayrılığa kararı verilmesidir. Bu yönde bkz. BGE 125 III 57, (<https://www.servat.unibe.ch/dfr/c3125057.html>, erişim tarihi 24.04.2020).

⁹³ HAEFELİ, 2016, ZGB Art. 264b N. 5; BIDERBOST, 2016, ZGB Art. 264b N. 4. İsviçre Medenî Kanunu'nda 2018 yılında yürürlüğe giren değişiklikten önce, otuz beş yaşını doldurmuş eşin, diğer eşin ayırt etme gücünden sürekli olarak yoksunluğu veya iki yılı aşkın süreden beri nerede olduğunun bilinmemesi ya da mahkeme kararıyla üç yılı aşkın süreden beri eşinden ayrı yaşamakta olması sebebiyle birlikte evlât edinmenin mümkün olmadığını ispatlamasıyla, tek başına evlât edinebileceği düzenlenmekteydi (eski ZGB Art. 264b/Abs. 2).

⁹⁴ BIDERBOST, 2016, ZGB Art. 264b N. 4.

hakkı tanınmıştır. İsviçre Medenî Kanunu'nda birlikte evlât edinmeyi düzenleyen ZGB Art. 264a/Abs. 1'den anlaşılmaktadır ki; üvey çocuk dışındaki bir çocuğu evlât edinmek, sadece evli çiftlere tanınmış bir haktır. Tescil edilmiş eşcinsel hayat ortaklığı içinde yaşayan çiftler, üvey çocukları dışında bir çocuğu evlât edinemezler. Bununla birlikte, ZGB Art. 264b/Abs. 1 uyarınca tescil edilmiş eşcinsel hayat ortaklığı içinde yaşayan çiftler, tek başlarına da evlât edinemezler. Sonuç itibarıyla, tescil edilmiş eşcinsel hayat ortaklığı içinde yaşayan çiftlerin hem birlikte (üvey çocuğun evlât edinilmesi hariç) hem de tek başına evlât edinmeleri mümkün değildir. Ancak kanunda sayılan hâllerde, hayat ortaklarından birine, tek başına evlât edinme hakkı verilmiştir. ZGB Art. 264b/Abs. 3'e göre, tescil edilmiş eşcinsel hayat ortaklığı içinde yaşayan hayat ortağının tek başına evlât edinebilmesi için, en az yirmi sekiz yaşında olması ve diğer hayat ortağının ayırt etme gücünden sürekli olarak yoksun bulunması veya iki yılı aşkın süreden beri nerede olduğunun bilinmemesi gerekmektedir⁹⁵.

Ortaya çıkan tablodan kanun koyucunun, bir taraftan evlilik benzeri kurumları korumaya çalıştığı; diğer taraftan çocuğun yararı düşüncesiyle, bir çocuğun iki tane anası veya iki tane babası olması ihtimâlini sadece üvey çocuğun evlât edinilmesine izin vererek sınırlı tuttuğu anlaşılmaktadır. Tescil edilmiş eşcinsel hayat ortaklığı içinde yaşadığı için, hem birlikte hem de tek başına evlât edinmesi imkânsız olan kişiye ZGB Art. 264b/Abs. 3'te sayılan olağanüstü hâllerle karşılaşması durumunda tek başına evlât edinme imkânı verilmiştir. Zira diğer hayat ortağının ayırt etme gücünden sürekli olarak yoksunluğu veya iki yılı aşkın süreden beri nerede olduğunun bilinmemesi sebebiyle zaten çocuğun fiilen iki tane ana veya babaya sahip olması artık söz konusu değildir.

İsviçre Medenî Kanunu'nun tek başına evlât edinmeye ilişkin maddesine eklenen dördüncü fıkra ile, çocuğun yararı gerektirdiği takdirde asgarî yaş koşulundan vazgeçilebileceği düzenlenmiştir. Buna göre evlât edinmek isteyen kişi, çocuğun yararına

⁹⁵ *Reusser'e* göre eşlerden birinin tek başına evlât edinmesine izin veren istisnâî hükmün amacı, önceden planlanmış bir evlât edinme işleminin diğer eşin koşulları taşımaması sebebiyle gerçekleştirilememesinin önüne geçmektir. Tescil edilmiş eşcinsel hayat ortaklığı içinde yaşayan çiftler ise, zaten birlikte evlât edinemezler. Yazara göre tescil edilmiş eşcinsel hayat ortaklığı içinde yaşayan çiftlerin tek başına evlât edinmelerine izin veren ZGB Art. 264b/Abs. 3, gereksiz bir düzenlemedir. Bkz. REUSSER, 2017, s. 437.

olacağını ispatladığı takdirde, asgarî yaş koşulunu taşımamasına rağmen evlât edinebilir (ZGB Art. 264b/Abs. 4).

SONUÇ

Aile hukuku düzenlemelerinde gün geçtikçe daha önemli bir yere sahip olan “çocuğun yararı” ilkesinin evlât edinme kurumuna yansımalarından biri, eşlerin birlikte evlât edinmesi kuralıdır. Eşlerin birlikte evlât edinmesi temel bir kural hâline getirilerek evlât edinilen çocuğun, ana ve babanın bulunduğu gerçek bir aile ortamının sağladığı ilgi ve bakıma kavuşması amaçlanmaktadır.

4721 sayılı Türk Medenî Kanunu’nda, 743 sayılı eski Medenî Kanun’dan farklı olarak, eşlerin birlikte evlât edinmeleri kuralı düzenlenmiştir. Düzenlemeye göre eşlerin birlikte evlât edinmesi, hem eşler için bir zorunluluktur hem de sadece eşlere verilmiş bir haktır. Eşler, evlât edinmeye ilişkin diğer bütün koşulları sağlamanın yanında, en az beş yıldan beri evli olmaları veya otuz yaşını doldurmuş bulunmaları koşuluyla birlikte evlât edinebilirler. Türk Medenî Kanunu’na göre üvey çocuğun evlât edinilebilmesi ise, eşlerin en az iki yıldan beri evli olmalarına veya üvey çocuğu evlât edinecek eşin otuz yaşını doldurmuş bulunmasına bağlıdır. Kanaatimize göre, üvey çocuğun evlât edinilmesi için gerekli olan en az iki yıllık evlilik süresi, birlikte evlât edinmede olduğu gibi beş yıla çıkarılmalıdır. Zira, üvey çocuğun evlât edinilmesi esasen birlikte evlât edinmenin özel bir türüdür. Ayrıca eşlerin, üvey çocuklarını farklı saiklerle evlât edinme ihtimâli göz önüne alındığında, çocuğun yararı da bunu gerektirmektedir.

Türk Medenî Kanunu’nda eşlerin birlikte evlât edinmesi zorunluluğuna, eşlerin birlikte evlât edinmesinin imkânsız olduğu hâllerde istisna getirilmiştir. Eşlerden biri, otuz yaşını doldurmuş olmak koşuluyla, diğer eşin ayırt etme gücünden sürekli olarak yoksunluğu veya iki yılı aşkın süreden beri nerede olduğunun bilinmemesi ya da mahkeme kararıyla iki yılı aşkın süreden beri eşinden ayrı yaşamakta olması yüzünden birlikte evlât edinmenin mümkün olmadığını ispatlayarak, tek başına evlât edinebilir.

4721 sayılı Türk Medenî Kanunu’nda evlât edinmeye ilişkin hükümler düzenlenirken İsviçre Medenî Kanunu örnek alınmasına rağmen, bazı düzenlemeler Türk

Medenî Kanunu'na alınmamıştı. İki hukuk düzeni, eşlerin birlikte evlât edinmesi konusu bakımından karşılaştırıldığında, her ikisinde de eşlerin birlikte evlât edinme zorunluluğunun bulunduğu, eşlere üvey çocuğu evlât edinme imkânı verildiği ve birlikte evlât edinmenin imkânsız olduğu hâllerde eşlere tek başına evlât edinme imkânı verildiği; fakat özel koşullarda bazı farklılıkların olduğu görülmekteydi. Bu çalışmanın sonucunda, günümüzde iki hukuk düzeninde birlikte evlât edinme konusunda farklılıkların arttığı tespit edilmiştir.

İsviçre'de 2018 yılında yürürlüğe giren Federal Kanun ile birlikte, İsviçre Medenî Kanunu'nun evlât edinmeye ilişkin hükümlerinde bazı değişiklikler ve yenilikler yapılmıştır. Küçüklerin evlât edinilmesine ilişkin genel koşulları düzenleyen ZGB Art. 264/Abs. 1'in sadece lafzı değiştirilerek özüne uygun hâle getirilmiştir. Maddeye yeni eklenen ikinci fıkra ile, evlât edinmek isteyen kişinin, çocuğun ergin olacağı yaşı kadar bakım ve eğitimi sağlayabilecek yaşta olması ve kişisel koşullara sahip olması gerektiği belirtilmiştir.

Eşlerin birlikte evlât edinebilmeleri için gerekli olan en az beş yıllık evlilik süresi üç yıla indirilerek, “evli olma” yerine “ortak hayat sürdürüyor olma” ifadesi kullanılmıştır. Yaş koşulu ise, otuz beşten yirmi sekize indirilmiş ve alternatif olmaktan çıkarılmıştır. Diğer bir ifadeyle, eşlerin birlikte evlât edinmeleri için en az üç yıldan beri ortak hayat sürdürüyor olmaları ve yirmi sekiz yaşını doldurmuş bulunmaları gerekmektedir (ZGB Art. 264a/Abs. 1).

Eşlerden birinin diğerinin çocuğunu evlât edinmesi, eşlerin birlikte evlât edinmelerini düzenleyen ZGB Art. 264a'dan çıkarılarak ZGB Art. 264c'de “üvey çocuğun evlât edinilmesi (*Stiefkindadoption*)” başlığı altında özel olarak düzenlenmiştir. Düzenlemeye göre, artık sadece evli çiftler değil; tescil edilmiş eşcinsel hayat ortaklığı veya fiilî hayat ortaklığı içinde yaşayan çiftler de üvey çocuklarını evlât edinebilmektedir (ZGB Art. 264c/Abs. 1). Bunun koşulu, çiftlerin en az üç yıldan beri ortak hayat sürdürüyor olmalarıdır (ZGB Art. 264c/Abs. 2). Fiilî hayat ortaklığı sürdüren çiftlerin, üvey çocuklarını evlât edinebilmeleri, evlenmeleri veya tescil edilmiş hayat ortaklığı kurmaları koşuluna bağlanamaz (ZGB Art. 264c/Abs. 3).

Eşlerin istisnâî olarak tek başına evlât edinebileceği (eşlerin birlikte evlât edinmesinin imkânsız olduğu) durumlar, ZGB Art. 264b/Abs. 2’de aynen muhafaza edilmekle birlikte; bir eşin istisnâî olarak tek başına evlât edinebilmesi için gerekli olan asgarî yaş koşulu, birlikte evlât edinme yaşına paralel olarak, otuz beşten yirmi sekize düşürülmüştür. ZGB Art. 264b’ye eklenen üçüncü fıkra ile, tescil edilmiş eşcinsel hayat ortaklığı içinde yaşayan çiftlere de, aynı koşullar altında (yirmi sekiz yaşını doldurmuş olmak ve tescil edilmiş eşcinsel hayat ortağının ayırt etme gücünden sürekli yoksun olması veya iki yılı aşkın süreden beri nerede olduğunun bilinmemesi) tek başına evlât edinme hakkı tanınmıştır.

Çocuğun yararının gerektirdiği durumlarda evlât edinecek kişinin en az yirmi sekiz yaşını doldurmuş bulunması koşulundan vazgeçilebileceği düzenlenmiş, böylece evlât edinenin yaşına ilişkin koşul zorunlu olmaktan çıkarılmıştır (ZGB Art. 264a/Abs. 2; ZGB Art. 264b/Abs. 4).

Kanaatimize göre, İsviçre hukukunda evlât edinme yaşının düşürülmesi ve hatta çocuğun yararı gerekçesiyle yaş koşulundan vazgeçilmesinin mümkün kılınması ile üvey çocuk evlât edinme hakkının tescil edilmiş eşcinsel hayat ortaklığı ve fiilî hayat ortaklığı içinde yaşayan çiftlere de tanınması yönündeki düzenlemelerin, çocuğa sosyal ve psikolojik etkileri açısından hassasiyetle tartışılması gerekmektedir.

İsviçre Medenî Kanunu’nda son yapılan değişiklikler neticesinde, Türk ve İsviçre Medenî Kanunlarının eşlerin birlikte evlât edinmesi kuralına ilişkin düzenlemeleri birbirinden neredeyse tamamen ayrılmıştır. Ortaya çıkan tablo, aynı zaman dilimi içerisinde iki ülkede toplumsal, sosyal ve kültürel değişimin ne kadar farklı boyutlarda olduğunun en belirgin göstergesidir.

KAYNAKÇA

AKINTÜRK, Turgut / ATEŞ, Derya, **Türk Medenî Hukuku, Aile Hukuku, İkinci Cilt**, Yenilenmiş 22. Bası, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2020.

ATAAY, Aytekin, **Medenî Hukukta Evlât Edinme**, İsmail Akgün Matbaası, İstanbul, 1957.

- AYDOĞDU, Murat, **Çağdaş Hukuki Gelişmeler Işığında Evlât Edinme**, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2010.
- AYDOS, Oğuz Sadık, “Yeni Medenî Kanuna Göre Evlât Edinme”, **GÜHFD**, Yıl: 2000, Cilt: 4, Sayı: 1-2, (s. 117-141).
- BAŞPINAR, Veysel, “Türk Medenî Kanunu ile Aile Hukukunda Yapılan Değişiklikler ve Bu Konuda Bazı Önerilerimiz”, **AÜHFD**, Yıl: 2003, Cilt: 52, Sayı: 3, (s. 79-101).
- BAYGIN, Cem, “Evlât Edinmenin Koşulları”, **AÜEHFD**, Yıl: 2003, Cilt: VII, Sayı: 3-4 Cumhuriyetin 80. Kuruluş Yılına Armağan, (s. 592-626).
- BELEN, Herdem, **Yeni Medenî Kanunu Hükümleri Uyarınca Evlât Edinme (Türk-İsviçre-Alman Karşılaştırmalı Hukuk Değerlendirmesiyle)**, Beta Yayınları, İstanbul, 2005.
- BIDERBOST, Yvo, “Personen- und Familienrecht – Partnerschaftsgesetz Art. 1-456 ZGB – PartG”, **CHK-Handkommentar zum Schweizer Privatrecht**, (der. BREITSCHMID, Peter / JUNGO, Alexandra), 3. Auflage, Schulthess Juristische Medien AG, Zürich, 2016.
- BREITSCHMID, Peter, **Basler Kommentar Zivilgesetzbuch I**, (der. HONSELL, Heinrich / VOGT, Nedim Peter / GEISER, Thomas), 5. Auflage, Helbing & Lichtenhahn, Basel, 2014.
- BÜCHLER, Andrea, “Die Zukunft von Ehe, Partnerschaft und einfachen Lebensgemeinschaften”, **FamPra.ch**, 2014, (s. 797-808).
- COESTER, Michael, “Die Rechtsbeziehungen zwischen Stiefelternteil und Stiefkind”, **Stieffamilie/Zweifamilie - Reflexionen über einen an gesellschaftlicher Bedeutung zunehmenden Familientypus**, (der. HORSTMANN, Johannes), Vektor-Verlag, Graftschaft, 1994.
- DEMİR, Mehmet, “Bazı Ülke Yasaları İle Karşılaştırmalı Olarak Evlât Edinmenin Yasal Koşulları”, **AÜHFD**, Yıl: 2003, Cilt: 52, Sayı: 3, (s. 253-274).
- DURAL, Mustafa, “İsviçre’de Eşcinsel Hayat Ortaklığının Düzenlenişi”, **Journal of Yaşar University**, Yıl: 2013, Cilt: 8, Sayı: Özel, (s. 927-936).

- DURAL, Mustafa / ÖĞÜZ, Tufan / GÜMÜŞ, Mustafa Alper, **Türk Özel Hukuku, Cilt III, Aile Hukuku**, Gözden Geçirilmiş Onbeşinci Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2020.
- FİLİZ, Kenan, **Türk Hukukunda Evlât Edinme**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2017.
- GALLMETZER, Evelyn, “Ausgewählte rechtliche Folgen der Öffnung der Ehe (und eingetragenen Partnerschaft) unter besonderer Berücksichtigung des Kindesrecht”, Die Praxis des Familienrechts, (der. SCHWENZER, Ingeborg / BÜCHLER, Andrea / COTTIER, Michelle), Staempfli Verlag AG, **FamPra.ch**, 1/2019, (s. 84-104).
- HAEFELI, Christoph, **Schweizerisches Zivilgesetzbuch, Orell Füssli Kommentar**, (der. KOSTKIEWICZ, Jolanta Kren / WOLF, Stephan / AMSTUTZ, Marc / FANKHAUSER, Roland), 3. Auflage, Zürich, 2016.
- HEGNAUER, Cyril, **Berner Kommentar zum schweizerischen Privatrecht, Das Familienrecht, 2. Abteilung, Die Verwandtschaft, 1. Teilband, Die Entstehung des Kindesverhältnisses Art. 252-269c ZGB**, 4. Auflage, Bern, 1984.
- KAYA, Cengiz, **Türk Hukukunda Evlât Edinme**, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2009.
- KILIÇOĞLU, Ahmet M., **Aile Hukuku**, Gözden Geçirilmiş-Güncelleştirilmiş 4. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 2019.
- KİZİR, Mahmut, “Türk Hukukunda Evlât Edinme”, **SÜHFD**, Yıl: 2009, Cilt: 17, Sayı: 1, (s. 151-184).
- KUTOĞLU, Tuba, **Üvey Ailede Hukuki İlişkiler - Hısımlık ve Özellikle Üvey Çocukların Üvey Ebeveynlerince Evlât Edinilmesi**, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2018.
- KÜFFER, Errol, “Die Erwachsenenadoption: Von der Mutter der Adoption zur Schwiegermutter”, **FamPra.ch**, 2004, (s. 27-40).
- MAURER, Hans-Ulrich, **Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch**, 8. Auflage, Verlag C.H. Beck, München, 2020.
- MEYER, Köring, **Ausländisches Familienrecht, Eine Auswahl von Länderdarstellungen**, (der. RIECK, Jürgen), 19. Auflage, Verlag C.H. Beck, München, 2020.

MORTAŞ, Süleyman, **ABD Hukuku ile Karşılaştırmalı, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Türk Hukukunda Aile Hayatının Korunması (Aileye Multidisipliner Bir Yaklaşım)**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2016.

ÖZDEMİR, Hayrunnisa / RUHİ, Ahmet Cemal, **Çocuk Hukuku**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2012.

ÖZTAN, Bilge, **Aile Hukuku**, 6. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 2015.

REUSSER, Ruth E., “Das neue materielle Adoptionsrecht – ein kritischer Blick”, **Brennpunkt Familienrecht, Festschrift für Thomas Geiser zum 65. Geburtstag**, (der. FANKHAUSER, Roland / REUSSER, Ruth E. / SCHWANDER Ivo), Dike Verlag AG, Zürich/St. Gallen, 2017, (s. 431-448).

RUHİ, Ahmet Cemal, **Türk Hukukunda Evlât Edinme ve Evlât Edinme ile İlgili Yabancı Mahkeme Kararlarının Türkiye’de Tanınması**, Gözden Geçirilmiş 2. Baskı, Ankara, 2003.

SCHWENZER, Ingeborg, “Familienrecht und gesellschaftliche Veraenderungen”, **FamPra.ch**, 4/2014, (s. 966-1018).

SÖĞÜTLÜ, Özlem, **Roma Özel Hukuku**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020.

ŞIPKA, Şükran, “4721 sayılı Türk Medenî Kanunu’nun “Evlât Edinme”ye İlişkin Hükümlerinin İncelenmesi”, **İÜHFM**, Yıl: 1999, Cilt: LVII, Sayı: 1-2, (s. 301-322).

VELİDEDEOĞLU, Hıfzı Veldet, **Türk Medenî Hukuku, Cilt II, Aile Hukuku**, Nurgök Matbaası, İstanbul, 1965.

www.admin.ch, (son erişim tarihi 20.04.2020).

www.hudoc.echr.coe.int, (son erişim tarihi 24.04.2020).

www.kazanci.com.tr, (son erişim tarihi 02.02.2020).

<http://relevancy.bger.ch/>, (son erişim tarihi 24.04.2020).

<https://www.servat.unibe.ch/>, (son erişim tarihi 24.04.2020). <https://www.unicefturk.org/>, (son erişim tarihi 05.03.2020).